

Изкуствен интелект

Тема 19: Дълбоки невронни мрежи (DNN), Конволюционни невронни мрежи (CNN). Основни принципи, архитектури.

Съдържание

- Въведение
- Понятие за DNN

Въведение - терминология

■ Перцептрон

■ Многослойни невронни мрежи

■ Подобро обучение

Дълбоки невронни мрежи

■ Deep Learning

■ Deep Neural Networks

■ Deep Structural Learning

■ Deep Belief Networks

1960s

1980s

1990s

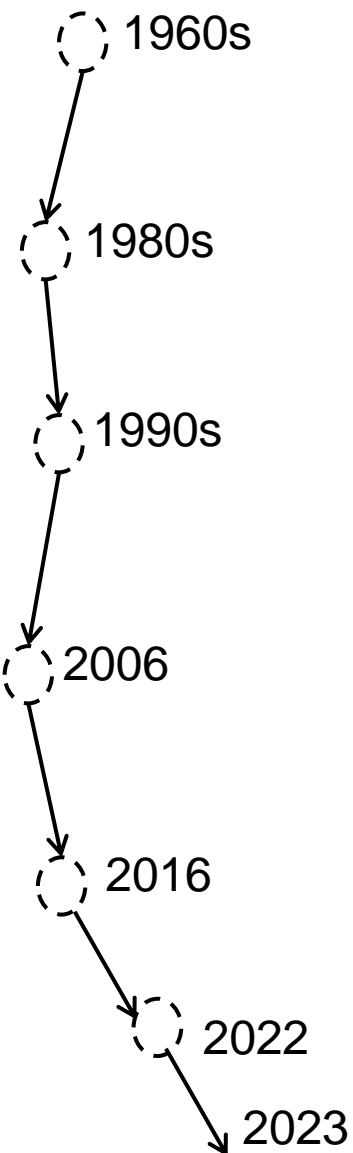
2006

2016

2021

2023

Въведение - терминология

Какво всъщност е това DL?

Защо е толкова широко използвано за задачи свързани с обработка на аудио, видео, текст и някой други типове данни?

Защо се наложи мнението, че това е голям пробив ?

Кратък отговор:

Модерно е защото в последните 7-8 години печели световните състезания за machine learning за разпознаване на изображения, аудио, ...

Приложения: Създава картини, поеми, общува, ChatGPT-3, 3.5 -- текст

GPT-4 с "по-напреднали умения за разсъждение", Мултимодален, NoCode, GPTs, Bard (with Gemini) ...

Въведение - терминология

Други възможни кратки отговори:

- От десетилетие Гугъл, Майкрософт, Амазон, Мета и други големи VC инвеститори харчат десетки милиарди долари за придобиване на контрол върху по-малки високотехнологични компании: DeepMind, DNNResearch, Enlitic, Ersatz, MetaMind, Nervana, Skylab, OpenAI...
- От 2008 Numenta а по-късно и NVIDIA, IBM, Google, Microsoft, OpenAI и др. предлагат отворен код, модели, ...
- В наши дни лесен достъп до множество DL платформи, библиотеки, демо-та, инструменти – TensorFlow-Keras (Google), Caffe (UBerkeley), OpenVINO (Intel), Torch-PyTorch-FastAI (Meta), MXNet (MS, Amazon, CMU, UW)...
- ... а също и: Chainer (динамични графове), Caffe (бързина), CNTK (Microsoft Cognitive Toolkit), Deeplearning4j (бизнес среда)
- ... стандартизация -- ONNX (Open Neural Network Exchange) –стандарт за ML модели осигуряващ оперативна съвместимост м/у платформите
- Python, Mojo, Scala ...
- Медийна пропаганда...

Въведение - терминология

Защо едва сега?

- Военна индустрия, бизнес-интерес от големите корпорации
- Достъпност на ресурси - големи масиви от данни
- Достъпността на мощни изчислителни средства (GPU, multicore, WS, високопроизводителни изчислителни комплекси, super computers)
- Достъпност на open-source софтуер, множество инструменти на различни производители и езици за програмиране
- Медийна пропаганда ...

Лидери в DL технологиите

1	Chips & hardware	NVIDIA Google QUALCOMM IBM amazon Apple Microsoft intel GRAPHCORE SAMSUNG AMD
2	Platform & infrastructure	Google Cloud Platform amazon web services™ Microsoft Azure Alibaba Cloud aliyun.com IBM Cloud
3	Frameworks & algorithms	IBM amazon Microsoft Google f Bai du Conversational agents** MindMeld SoundHound NLP & Semantics LEXALYTICS Core Algorithms DeepMind vicarious Numenta Vision clarifai captricity
4	Enterprise Solutions	IBM ORACLE salesforce SAP Microsoft Customer Management DigitalGenius HR & Talent Marketing & Sales RPA, Other Intelligence & Analytics Cybersecurity Tools Consultants ZipRecruiter workday sense blueprism UiPath Dataminr DARKTRACE CYLANCE PETUUM SELDON tamr KPMG pwc accenture Deloitte
5	Vertical Industry solutions	Healthcare & Life Sciences TEMPUS BenevolentAI babylon zymergen DeepMind Finance & Insurance zest finance Affirm NUMERAIR Agriculture BENSON HILL FarmersEdge prospera Automotive drive.ai ZOOX WAYMO Legal & Compliance Luminance casetext onfido ROSS Industrials, Robotics & Logistics brain corp anki deepvu LOGILITY VEKTA
6	Corporates	Healthcare NHS gsk Finance & Insurance AXA usbank J.P.Morgan Tech & Telco Alibaba.com Microsoft G f a Bai du Agriculture MONSANTO CONAGRA Automotive Ford GM Legal & Compliance ALLEN & OVERY WHITE & CASE Industrials, GENERAL ROBOTICS GE BOEING Retail, media, other TARGET Disney
7	Nations	

Топ 50 - прогресивни AI концепции

50 Thought Leading Companies on Artificial Intelligence 2023

thinkers
360

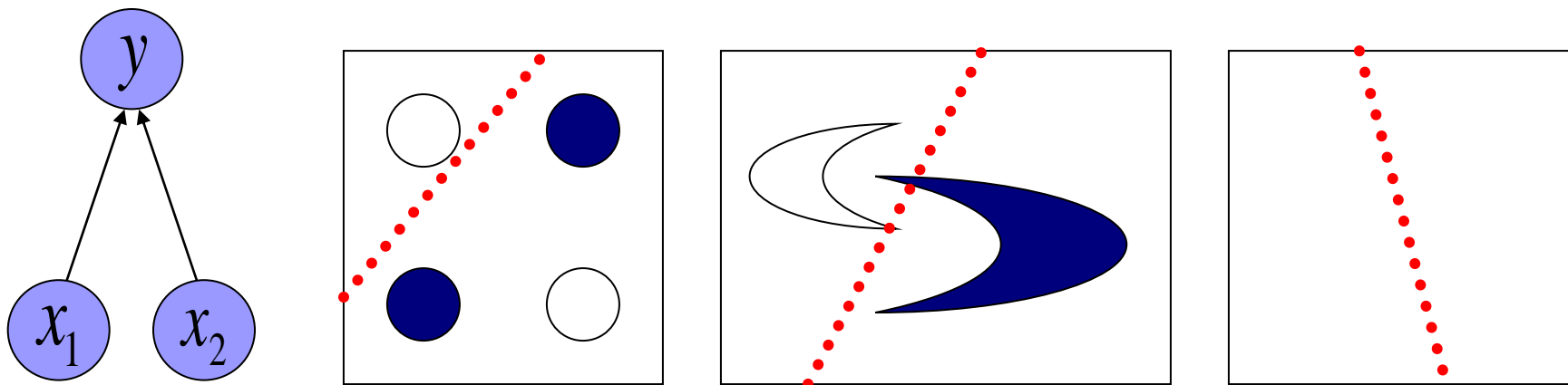

Въведение в ANN - терминология

Изкуствени невронни мрежи:

- При 0 скрити слоя: линеен класификатор
  - Хипер-равнини

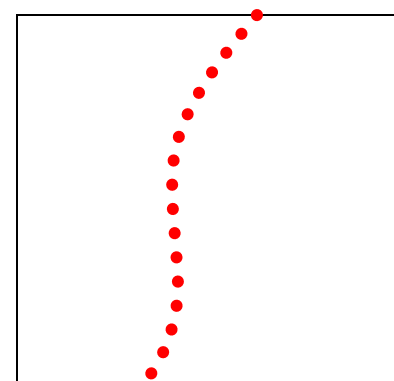
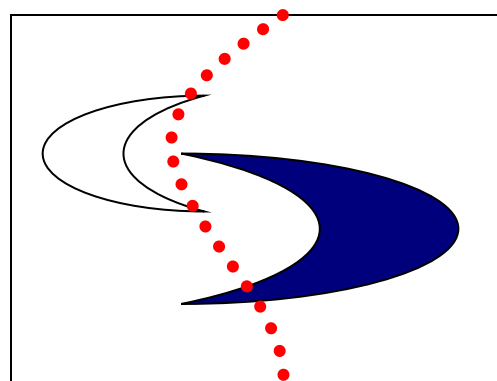
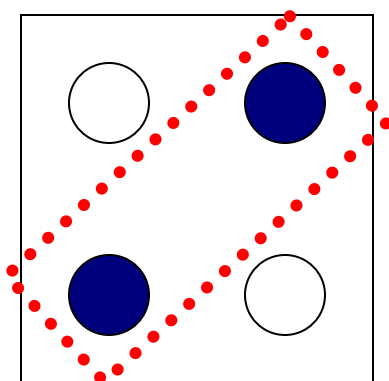
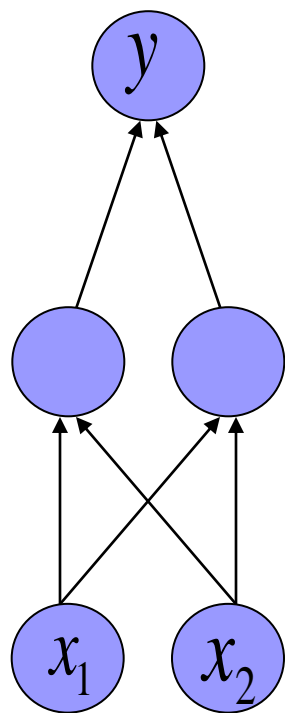
2D пример:

Въведение в ANN - терминология

Невронни мрежи:

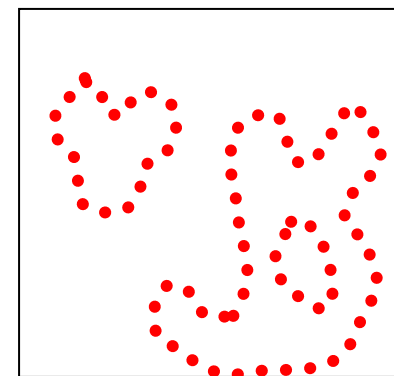
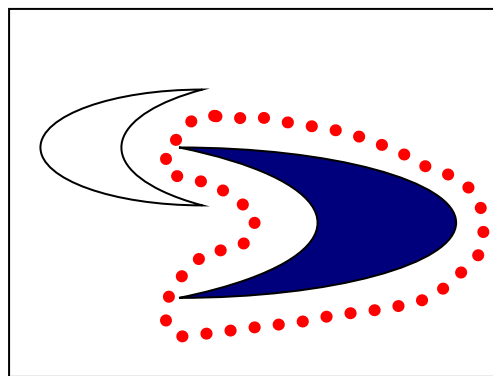
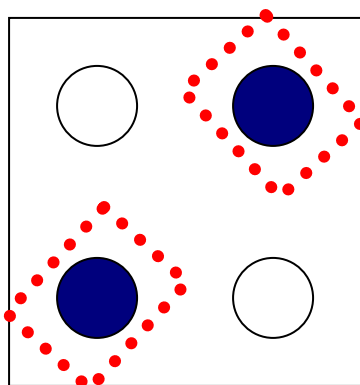
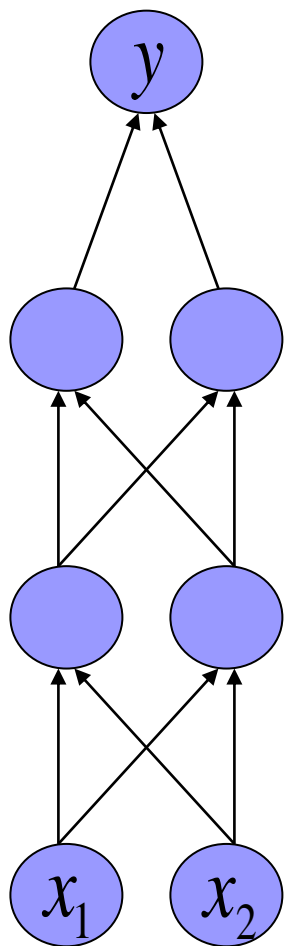
- При 1 скрит слой
  - Граница на конвексна област (отворен или затворен контур)

Въведение в ANN - терминология

Невронни мрежи:

- При 2 скрити слоя
  - Комбинации от конвексни области

Разпознаване на цифри, написани от човешка ръка (ръкописни)

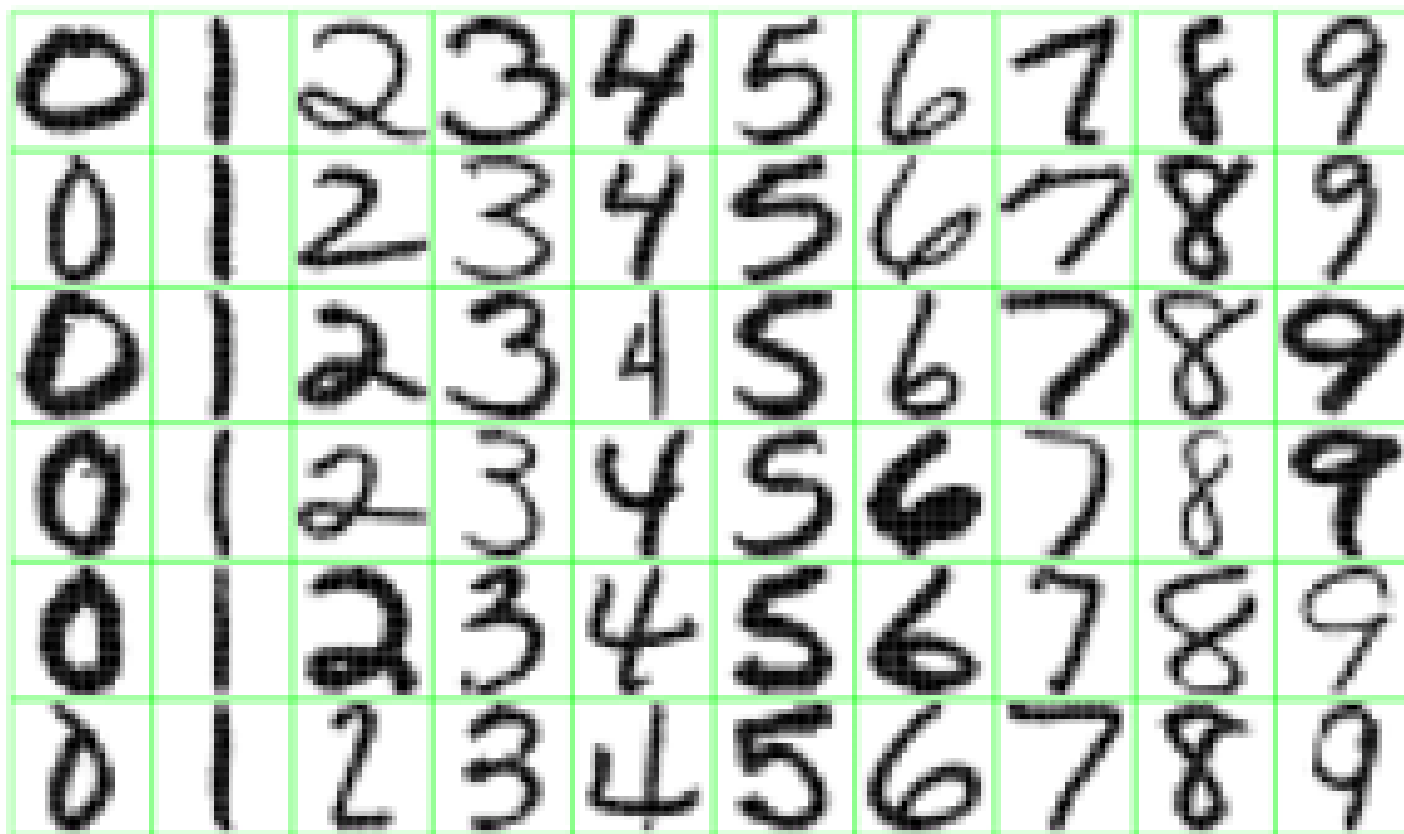
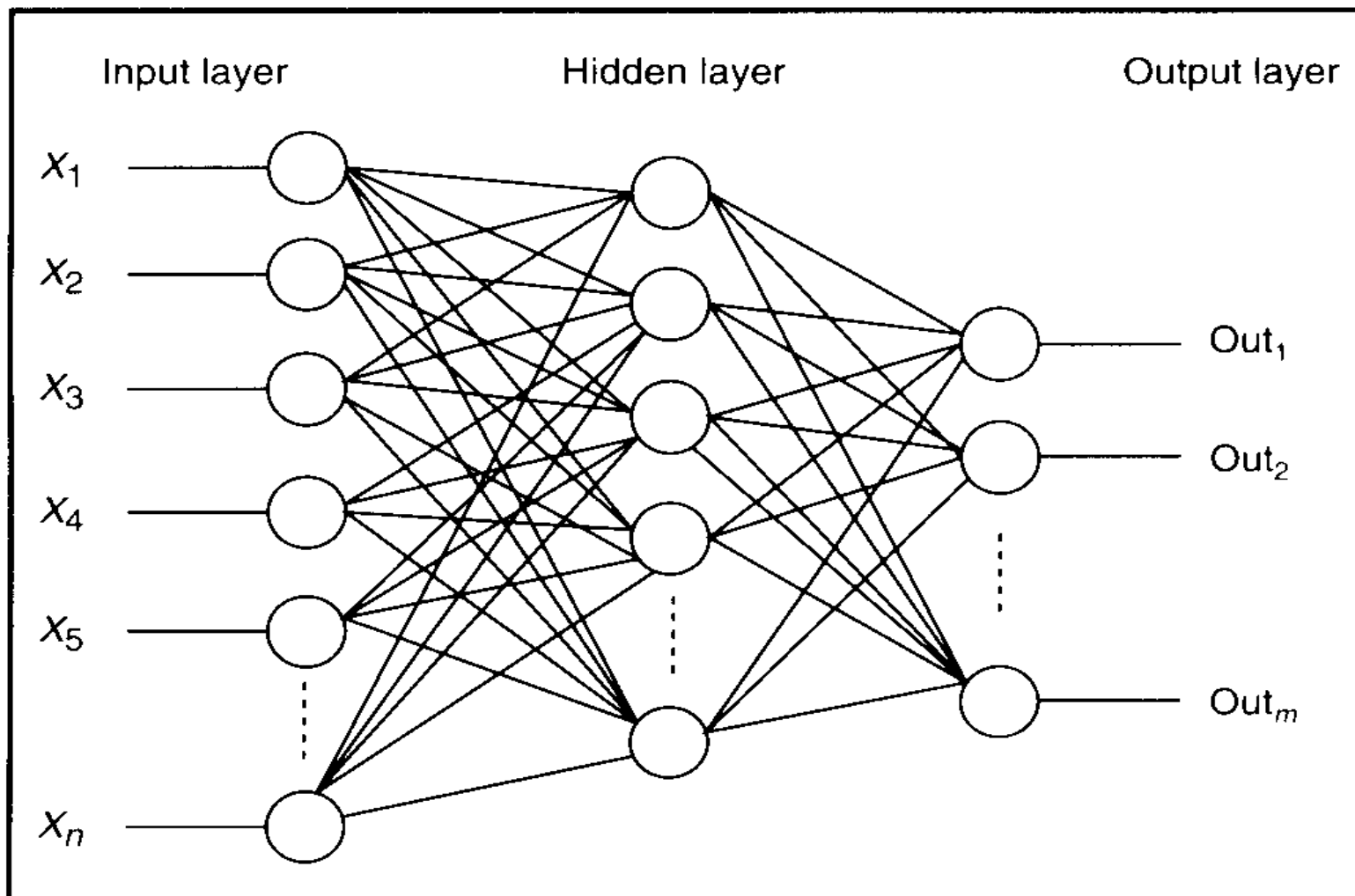
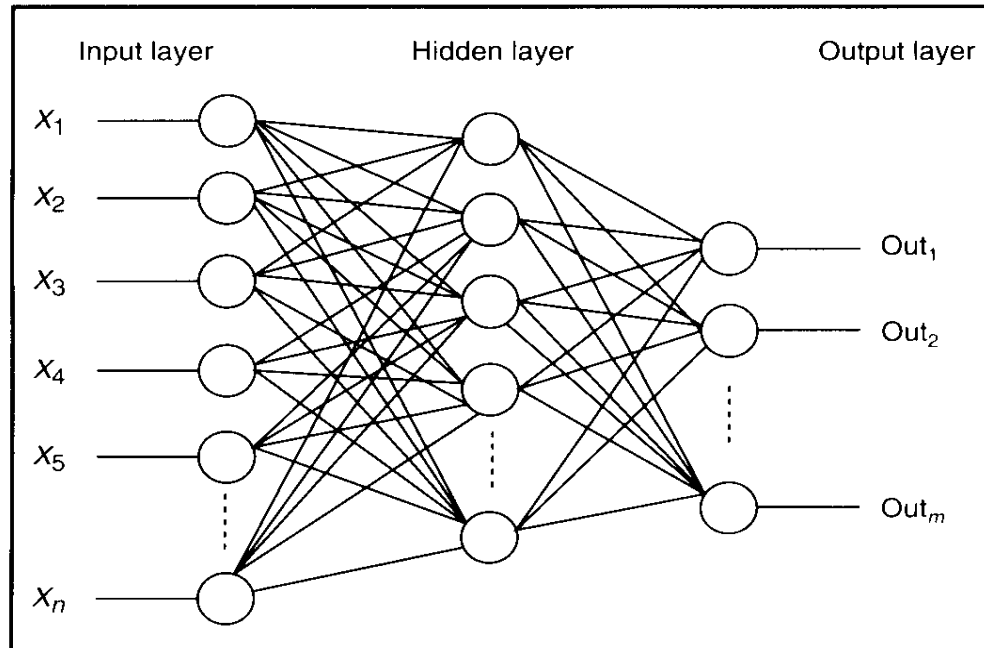
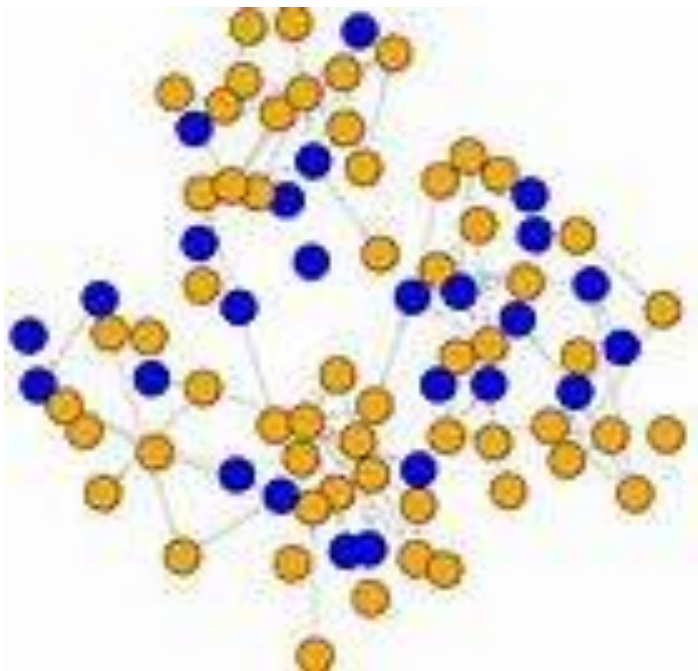
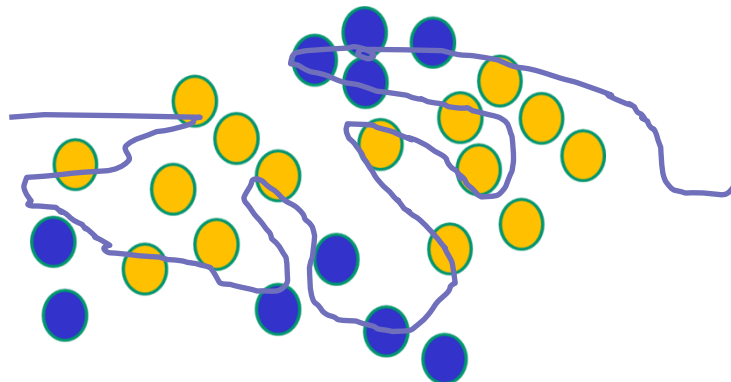

Figure 1.2: *Examples of handwritten digits from U.S. postal envelopes.*

MLP NN за разпознаване на цифри

Трислойна MLP NN

Идея №1

На входа на MLP NN се подава цялото изображение на цифрите

Детектор за характеристични описатели

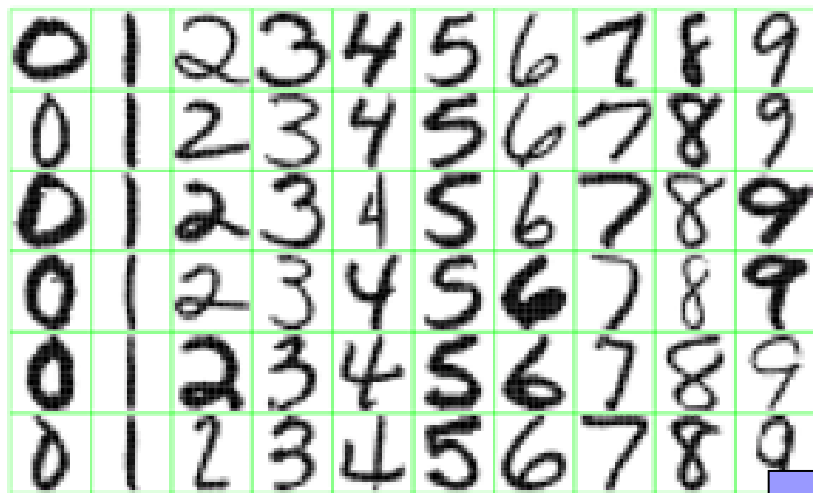

Figure 1.2: Examples of handwritten digits from U.S. postal envelopes.

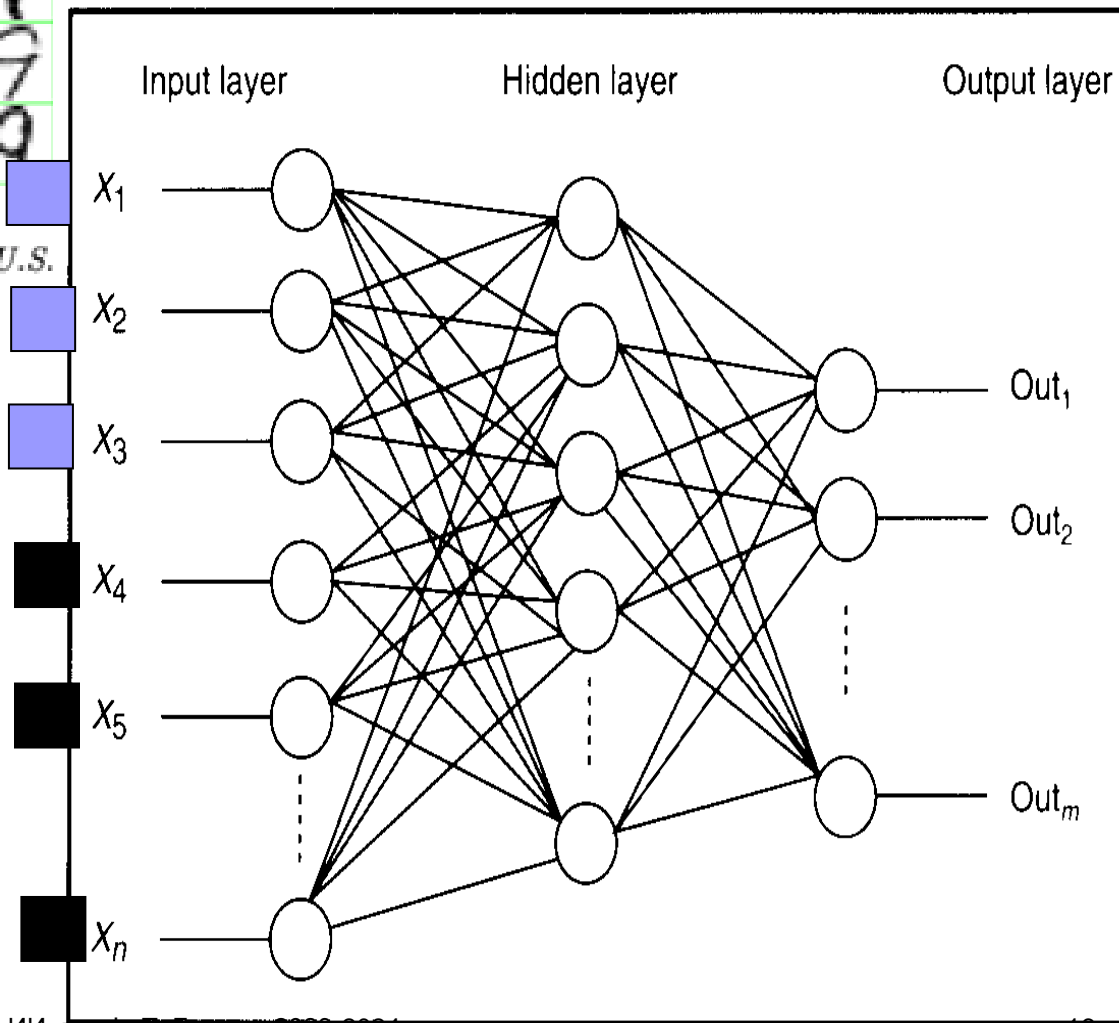
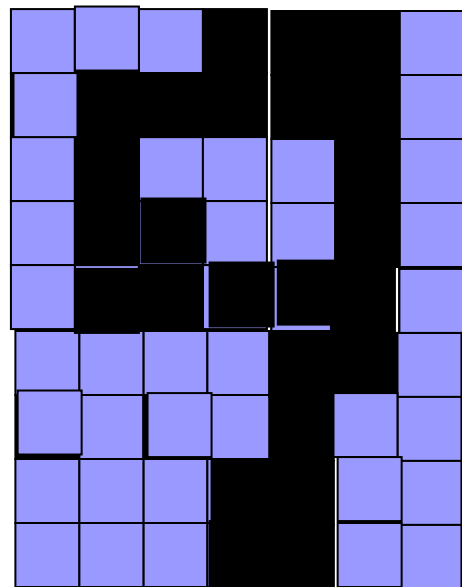
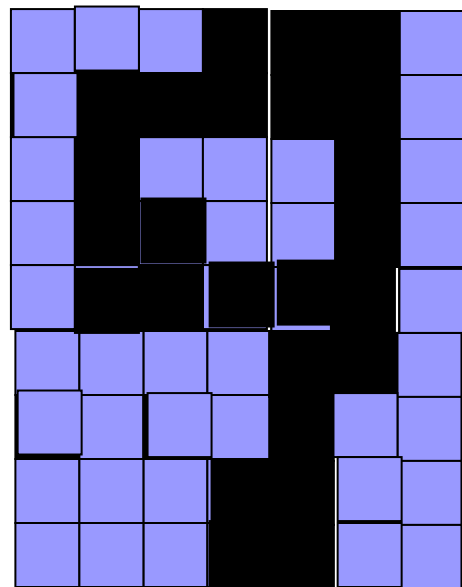
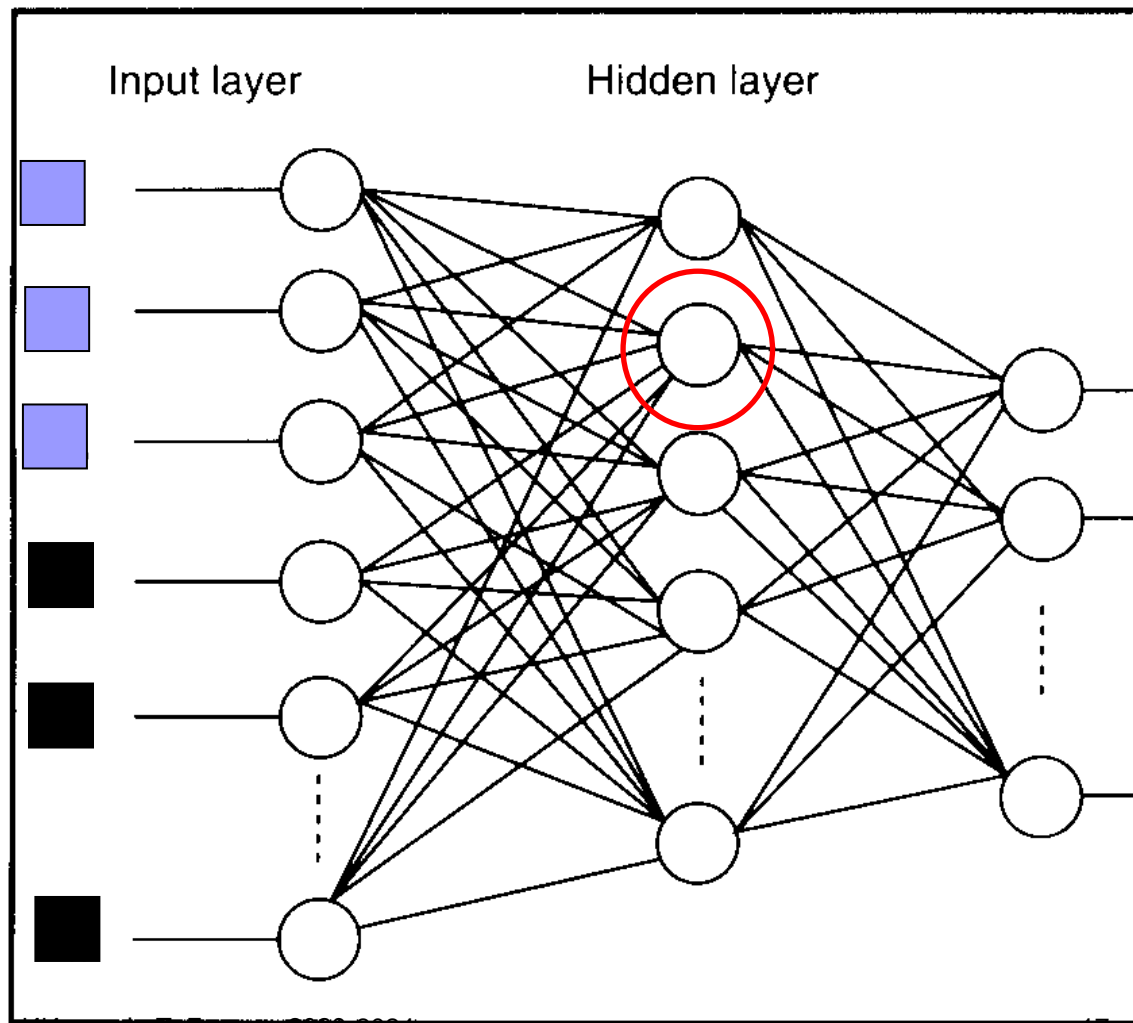

Figure 1.2: *Examples of handwritten digits from U.S postal envelopes.*

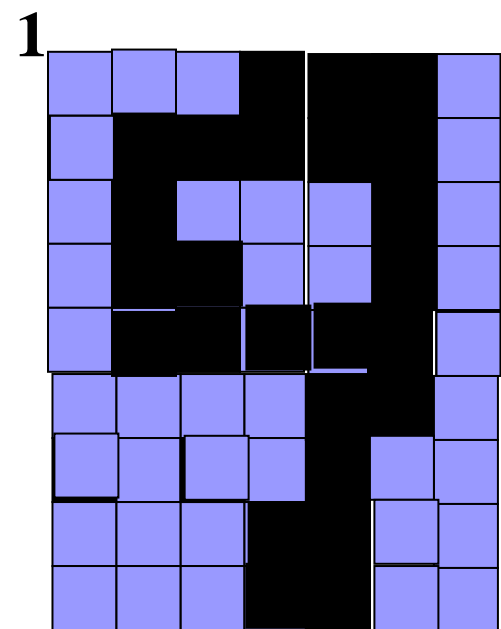
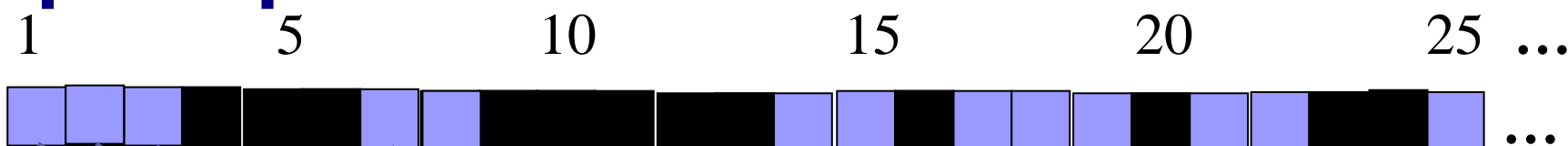
Какво прави този неврон?

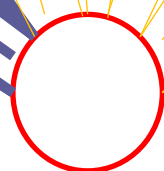
Идея №2

Мрежата „вижда“ конкретни части (региони),
от цифрите

Невроните в скрития слой стават самоорганизиращи се детектори на характеристични описатели

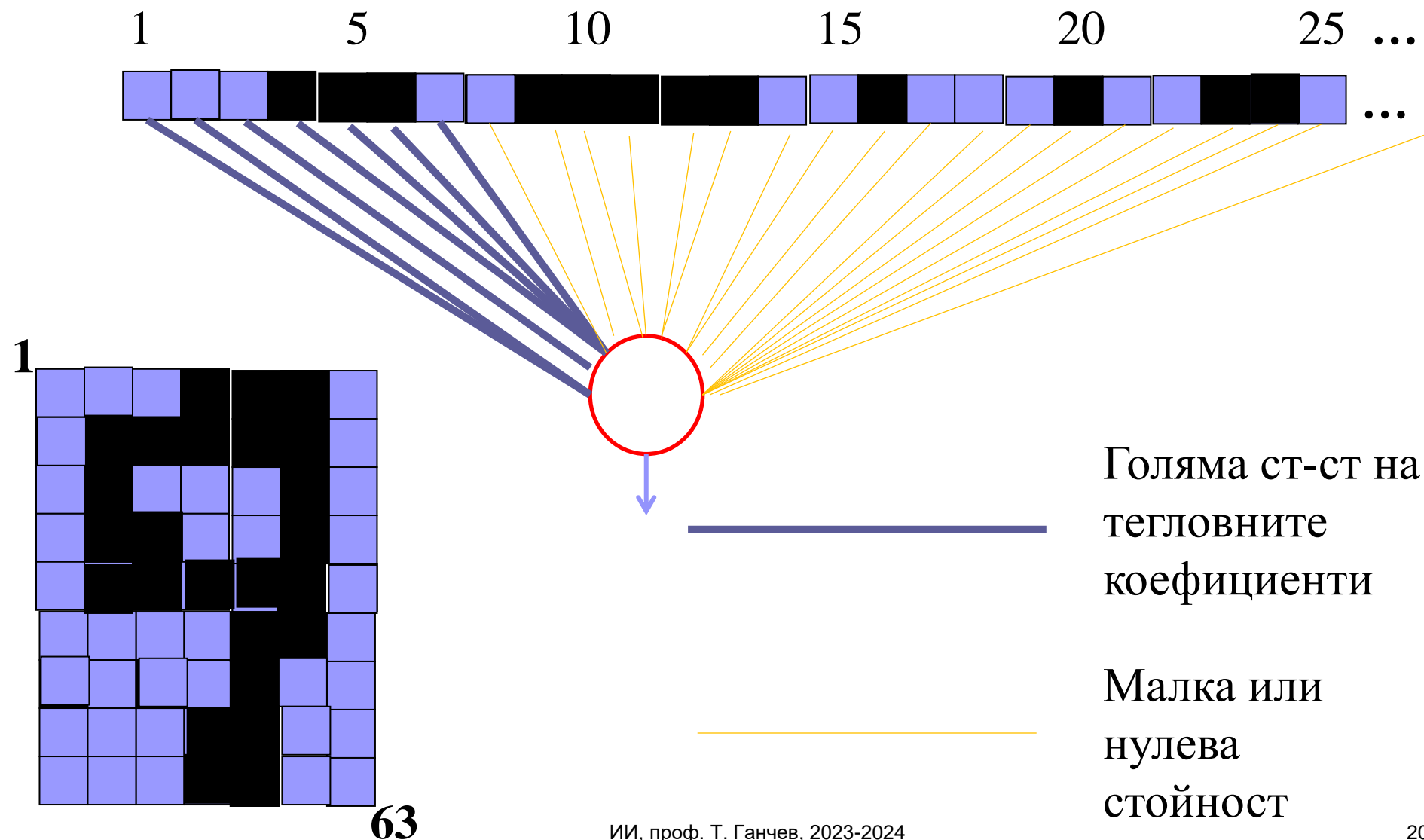
63

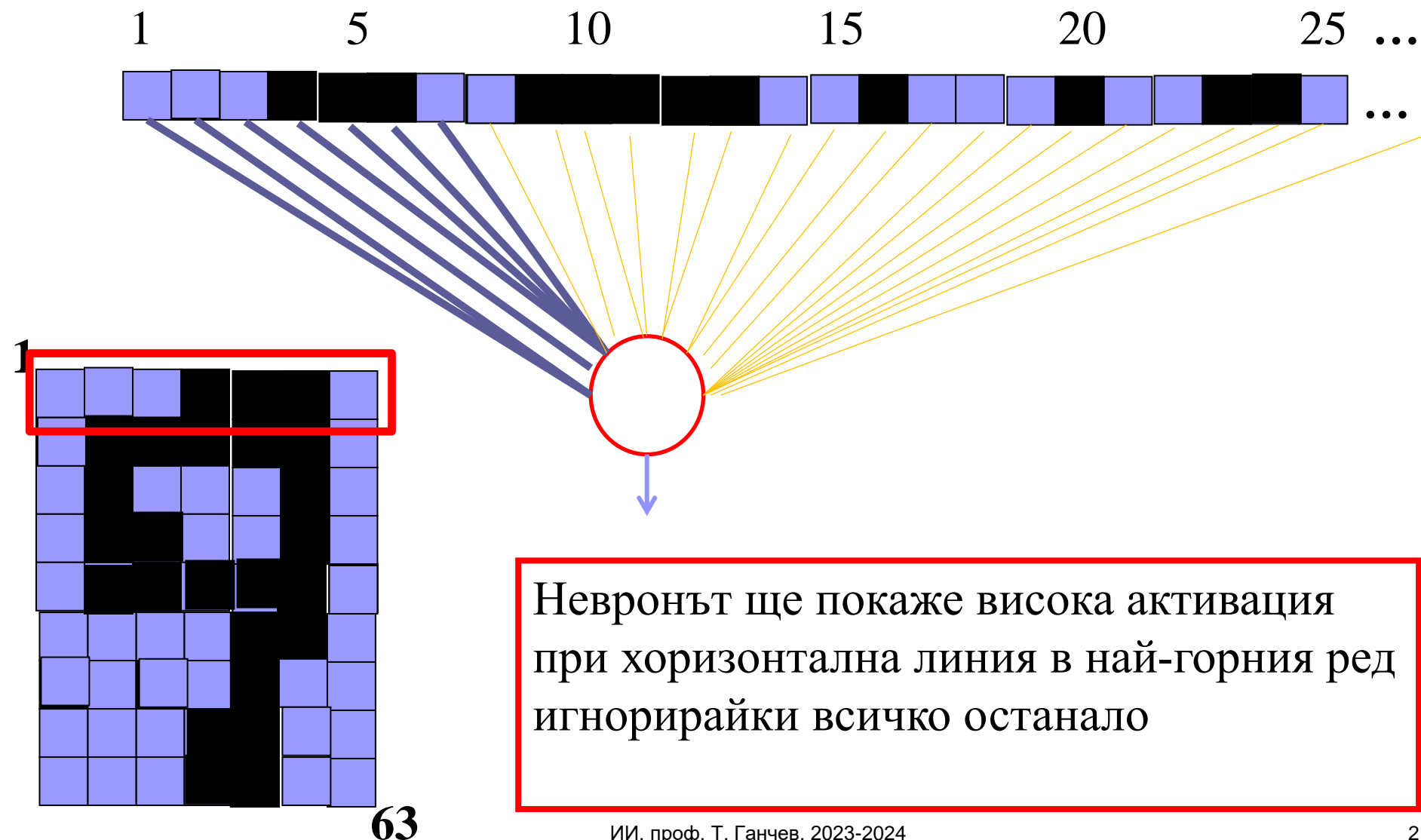
Голяма ст-ст на
тегловните
коэффициенти

Малка или
нулева
стойност

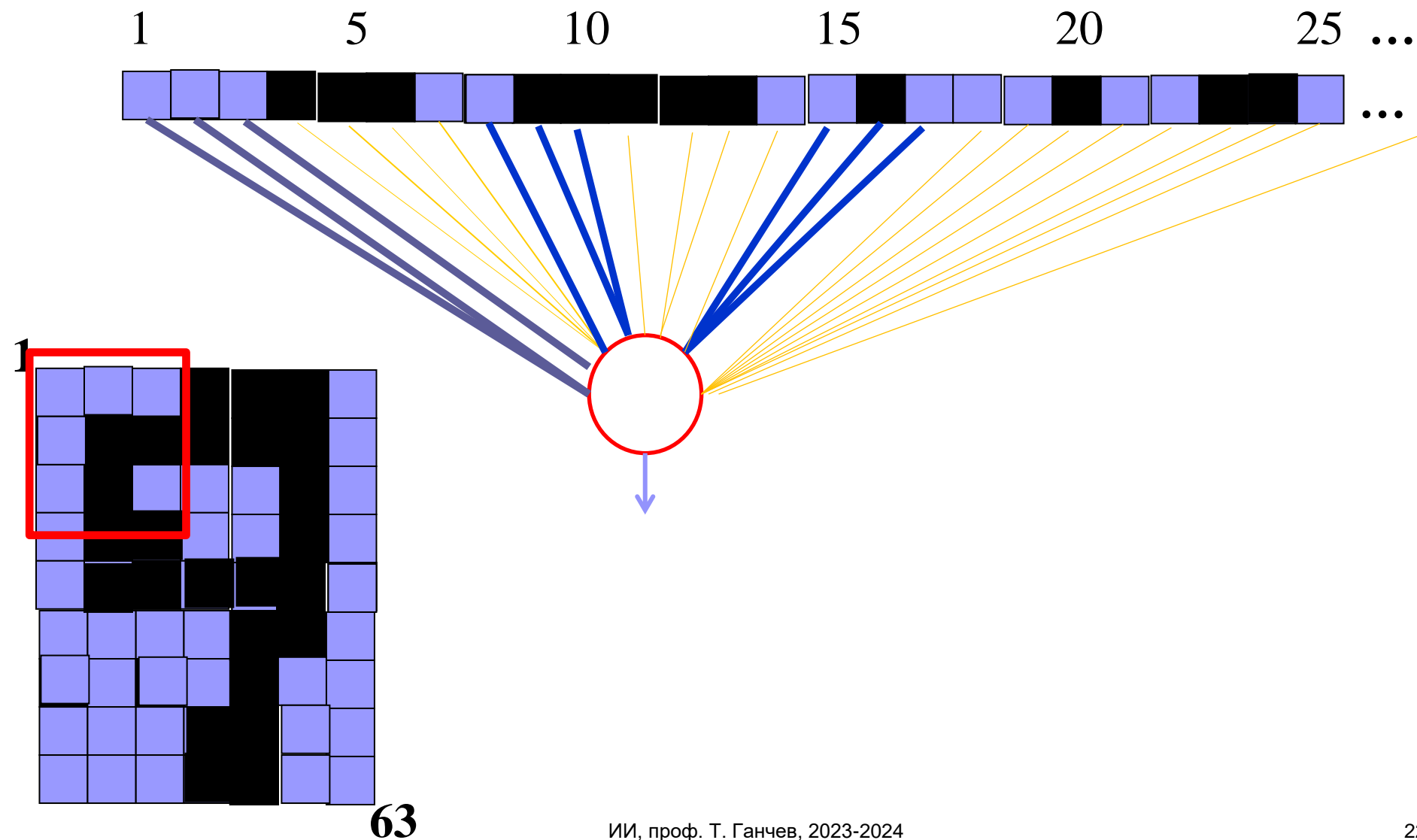
Какво „детектира“ неврона?

Какво „детектира“ неврона?

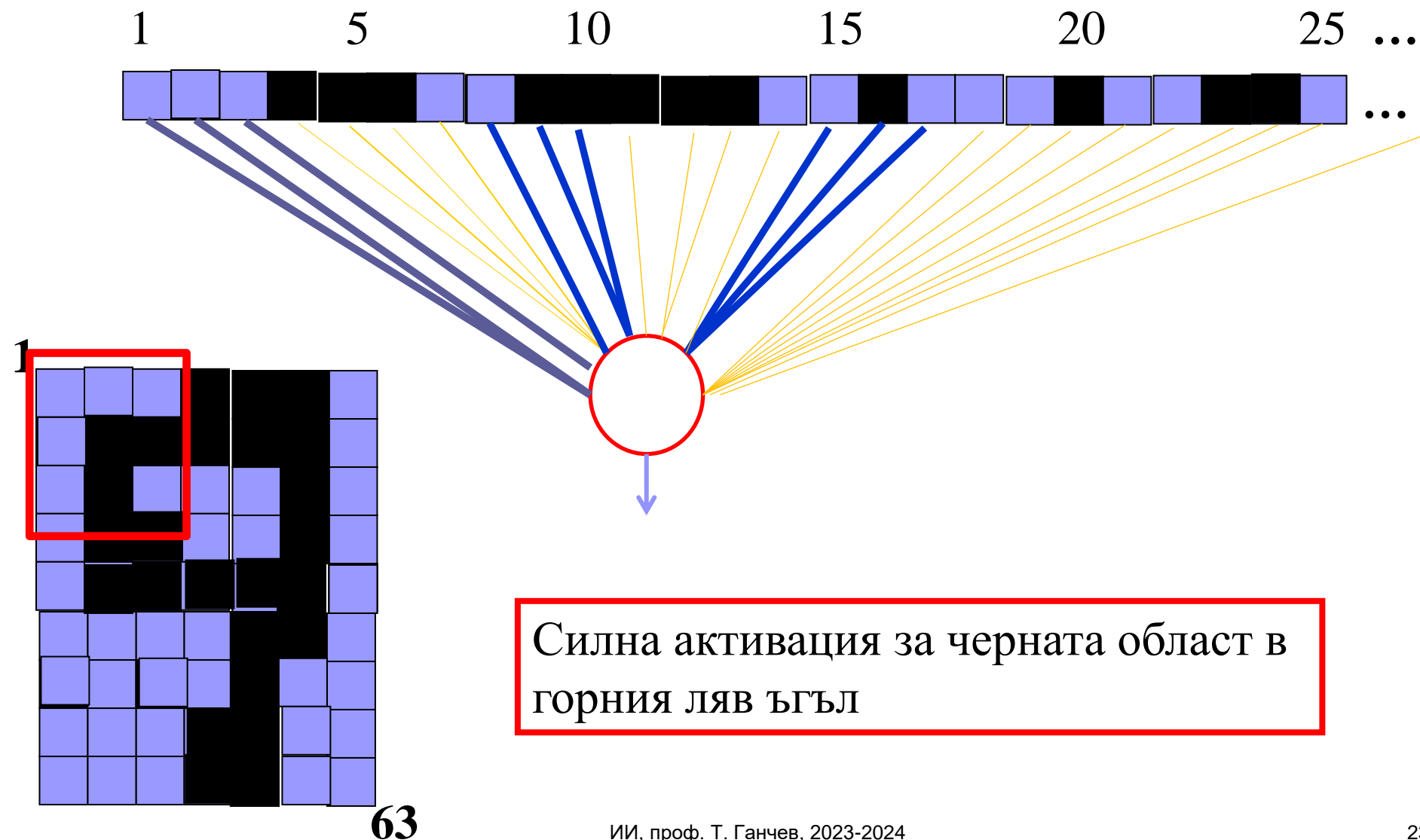

А какво „детектира“ този неврон?

А какво „детектира“ този неврон?

Какво би научила една добра невронната мрежа ако бъде обучена с такъв набор от изображения?

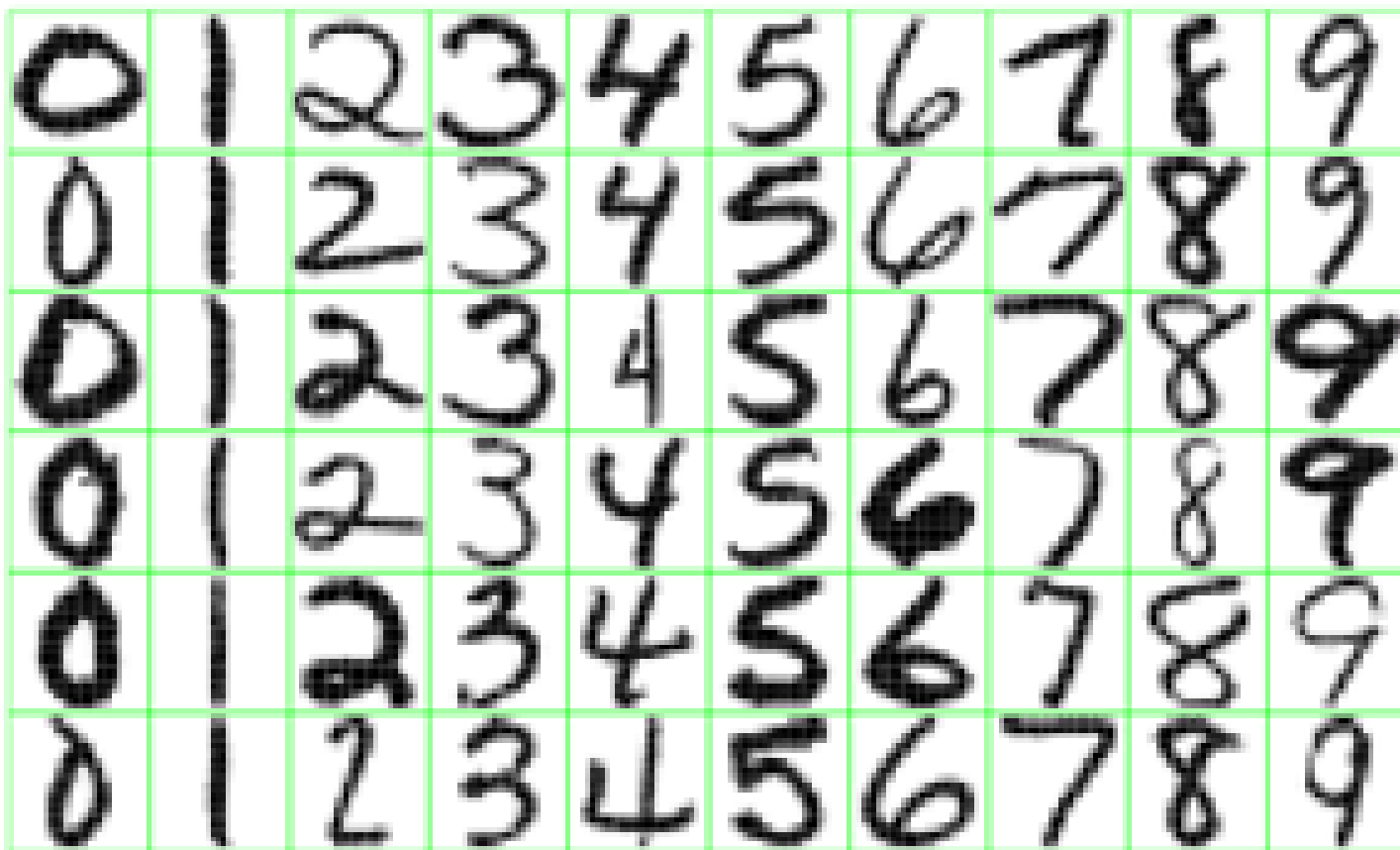

Figure 1.2: *Examples of handwritten digits from U.S. postal envelopes.*

Какво би научила една добра невронната мрежа
ако бъде обучена с такъв набор от изображения?

Какво би научила една добра невронната мрежа ако бъде обучена с такъв набор от изображения?

Какво би научила една добра невронната мрежа
ако бъде обучена с такъв набор от изображения?

Какво би научила една добра невронната мрежа
ако бъде обучена с такъв набор от изображения?

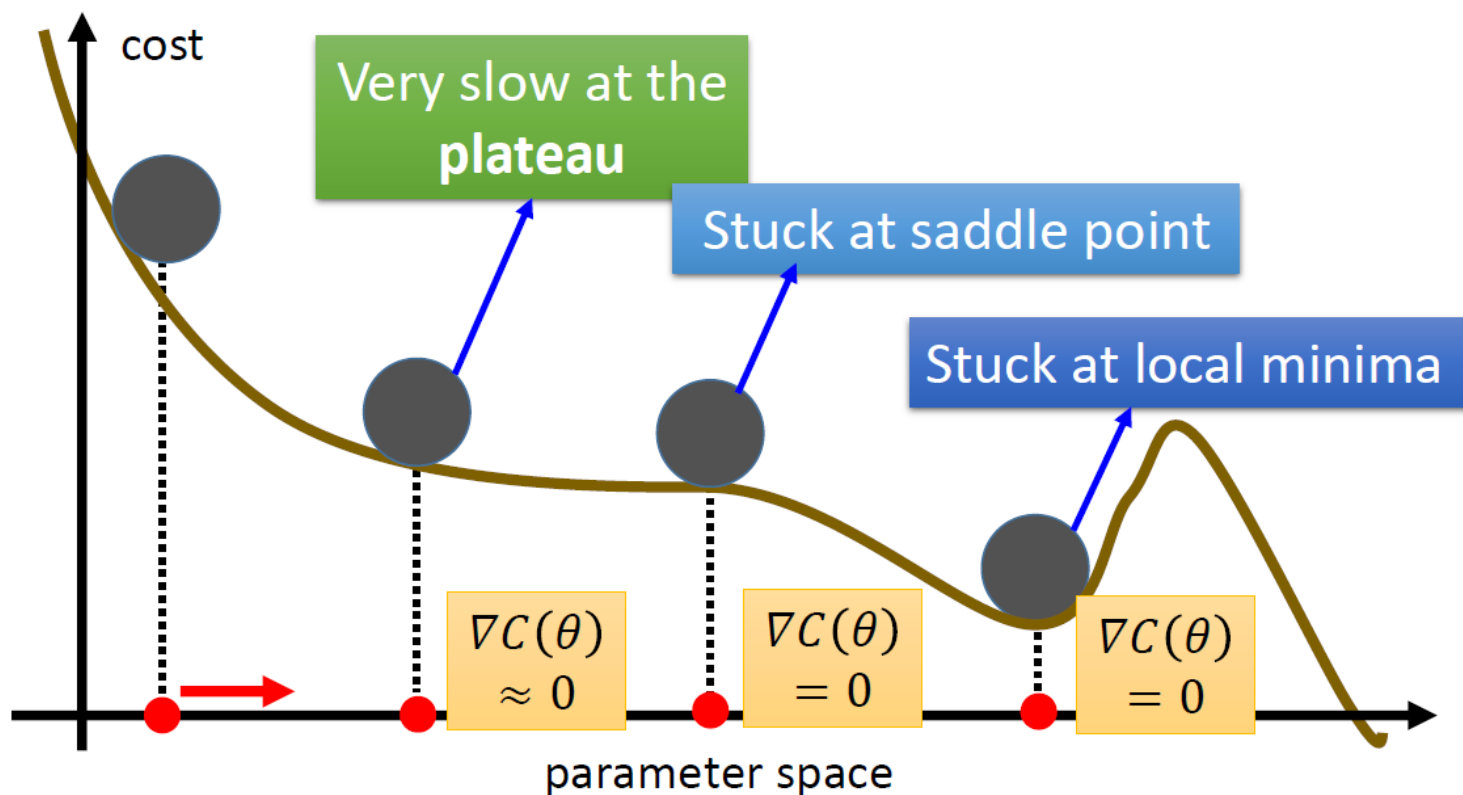

Този подход използва конкретни региони,
при което детекторите може да не са
инвариантни спрямо позицията на цифрите

Защо 'Deep Learning' е необходим?

Проблемите при обучението на традиционните невронни мрежи, например MLP NN, са свързани с бавната сходимост, дългите плато на грешката, попадането в седловини, засядането в локални минимума, и др.

Понятие за 'Deep Learning'

Защо 'Deep Learning'?

- Отдавна съществуват надеждни алгоритми за обучение (настройка на параметрите, т.е. тегловните коефициенти) на трислойни мрежи -- с един, дори с два скрити слоя.
- Обаче тези алгоритми не са надеждни при обучението на невронни мрежи с голям брой скрити слоеве.

Защо е необходима 'Deep Learning' технологията?

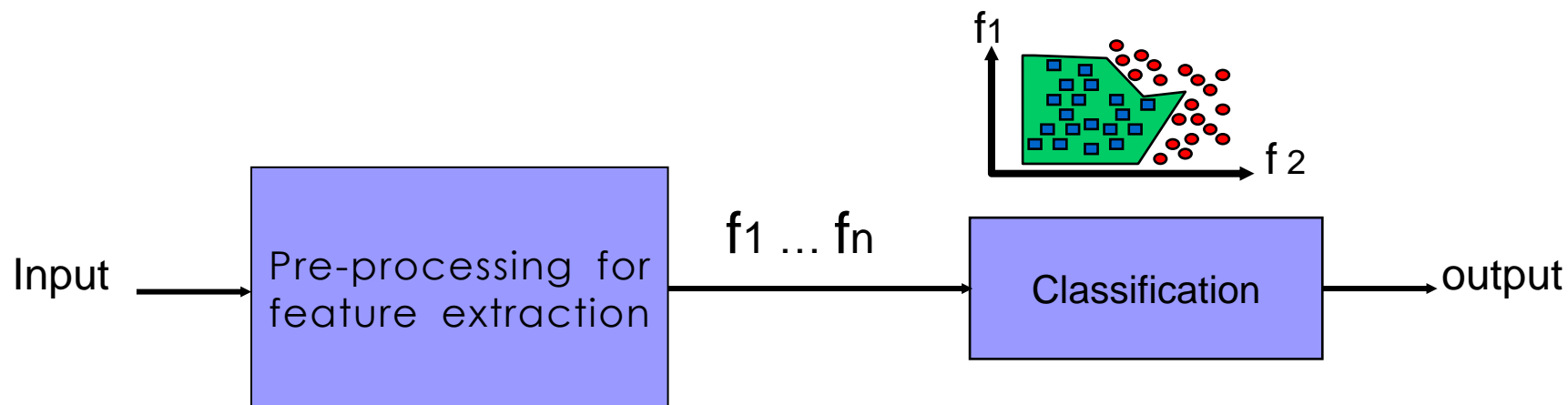

„Ръчно“ създадените описатели, с които работят класическите методи за ML имат множество ограничения:

- За успешно прилагане на ML методите се изисква експертно знание за проблема -- дълбоко разбиране за процесите, индикаторите и критериите, които дефинират решението на проблема
- Създаването им е трудоемко и отнема много време – необходим е значителен човешки ресурс за създаване на „смислени“ описатели на информацията, обектите, събитията, състоянията, поведенията, процесите...
- Описателите и ML моделите обикновено са създадени за конкретен проблем (тип обекти) и не са универсални за други случаи
- Недобра мащабируемост – трудности при пранасяне на решението към други подобни проблеми или увеличаване на мащабите на задачата...

Понятие за CNN

■ Традиционен ML алгоритъм

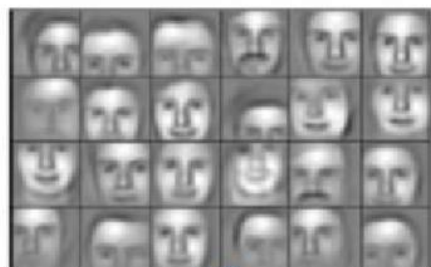

■ CNN

Как работи 'Deep Learning'?

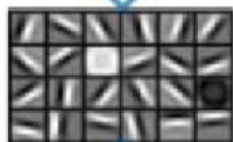
Feature representation

3rd layer
"Objects"

2nd layer
"Object parts"

1st layer
"Edges"

Pixels

- Възможност за откриване на основните „елементи“ от които се състоят данните.
- Пример: разпознаване на лица от изображения

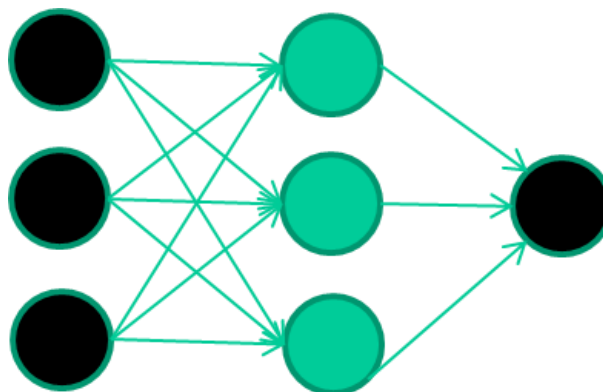
Какво всъщност е 'Deep Learning'?

Кратък отговор:

- От гледна точка на архитектурата: Използване на невронна мрежа с няколко скрити слоя

Всъщност:

Многослойните невронни мрежи от перцептрони (Multilayer Perceptron Neural Networks, MLP NN) са широко използвани от предходния (т.е. XX) век.

Кое е новото?

Какво всъщност е 'Deep Learning'?

Новото при DL е основно в

**Алгоритмите за обучение на многослойни
невронни мрежи**

- но не само...

Какво всъщност е 'Deep Learning'?

Кратък отговор:

■ **От гледна точка на Функционалност:**

Използване на последователност от скрити слоеве за откриване на описатели/характеристики на обектите/събитията в различни мащаби на разглеждане.

Йерархичност при обработка на информацията!

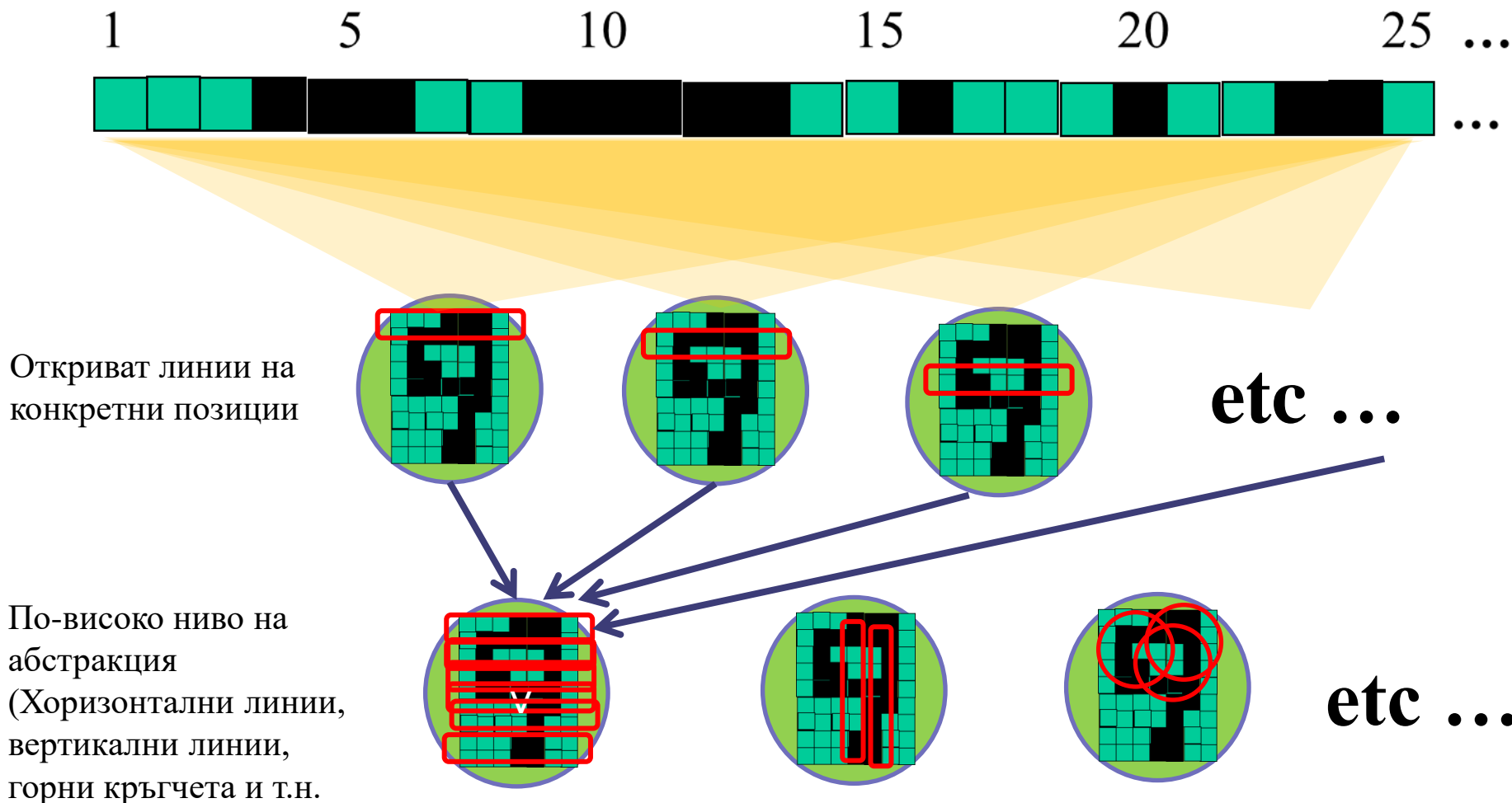
Различна разрешаваща способност (резолюция) в отделните етапи при моделиране на обекти/събития/процеси.

Какво всъщност е 'Deep Learning'?

Други подобрения:

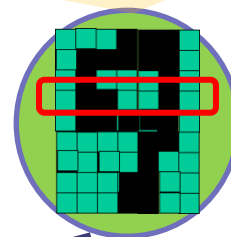
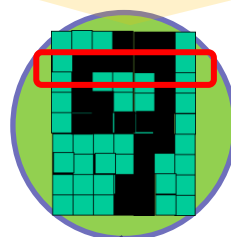
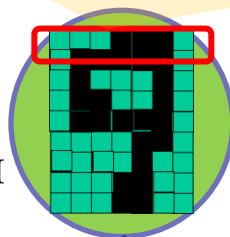
- Повече „скрити“ неврони и множество слоеве което води до по-добра възможност да се моделират особености (а не само общи х-ки)
- По-добра оптимизация на параметрите (on-line)
- „Нови“ нелинейни активиращи функции от семейството линейни функции с насищане (ReLU)
- По-бързи (паралелни) изчисления чрез multicore CPUs, GPUs и др.

Няколко последователни слоя могат да научат характеристики от по-висок ред

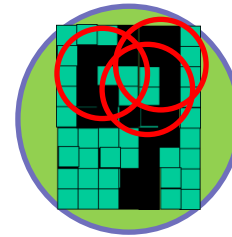
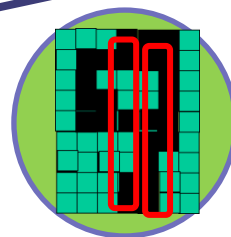
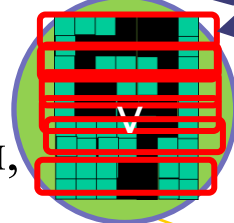

Откриват линии на конкретни позиции

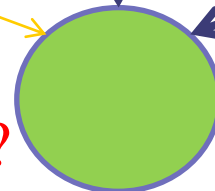
etc ...

По-високо ниво на абстракция
(Хоризонтални линии,
вертикални линии,
горни кръгчета и т.н.)

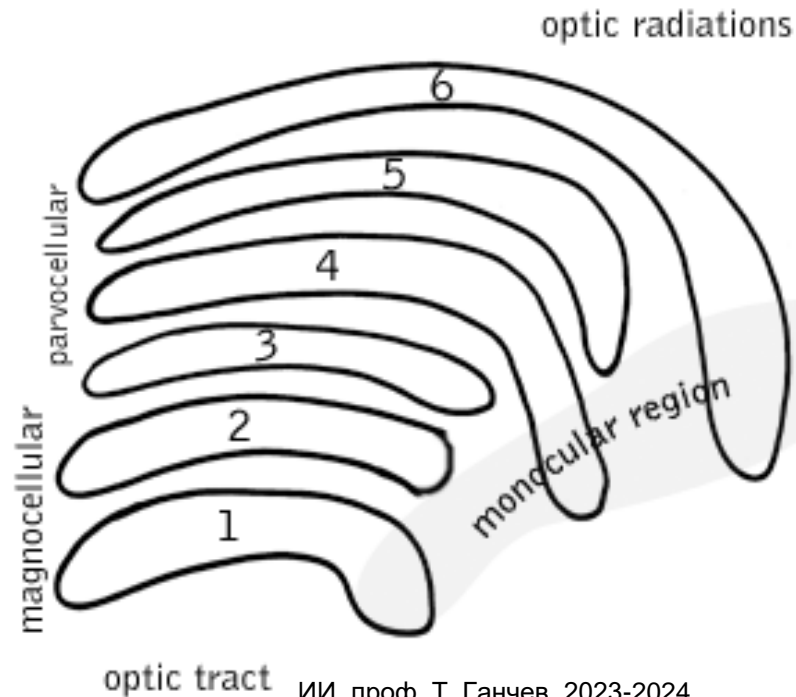
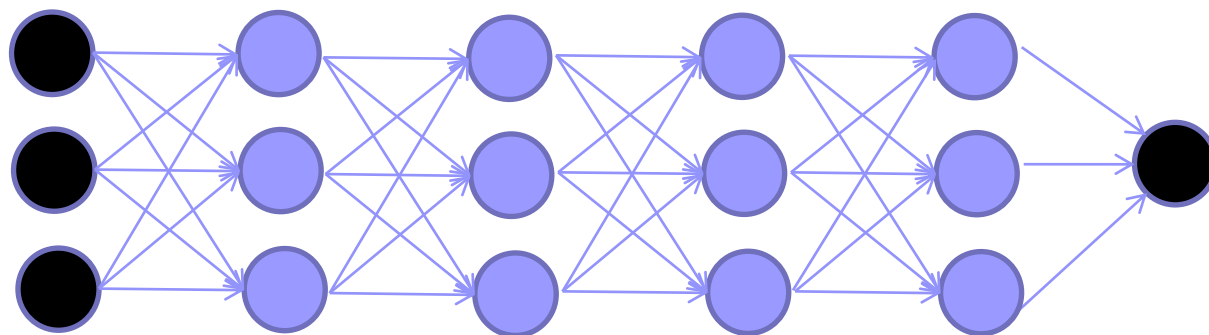

etc ...

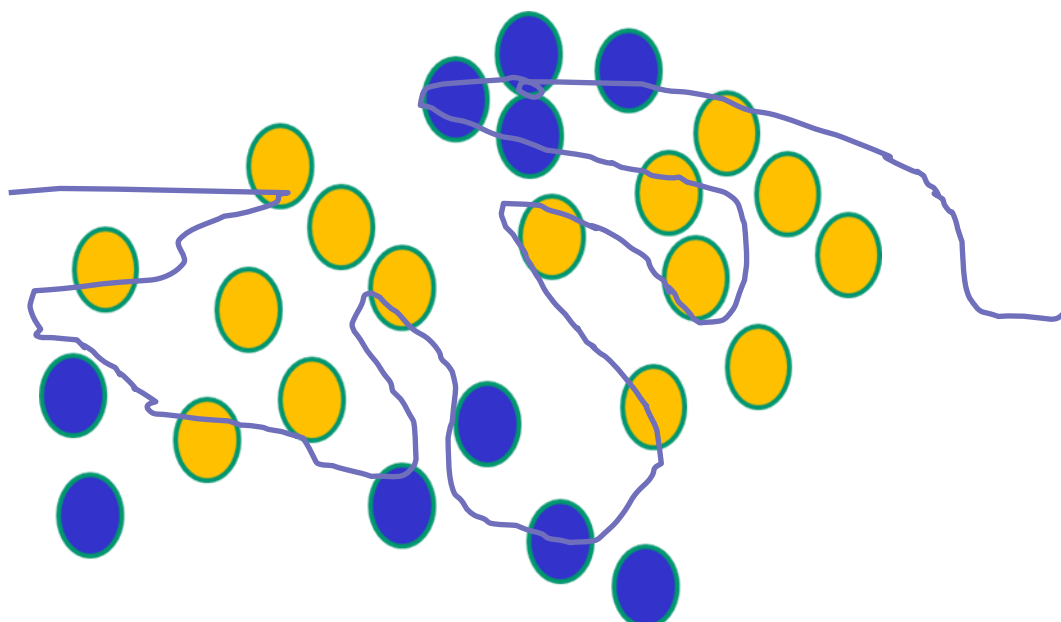
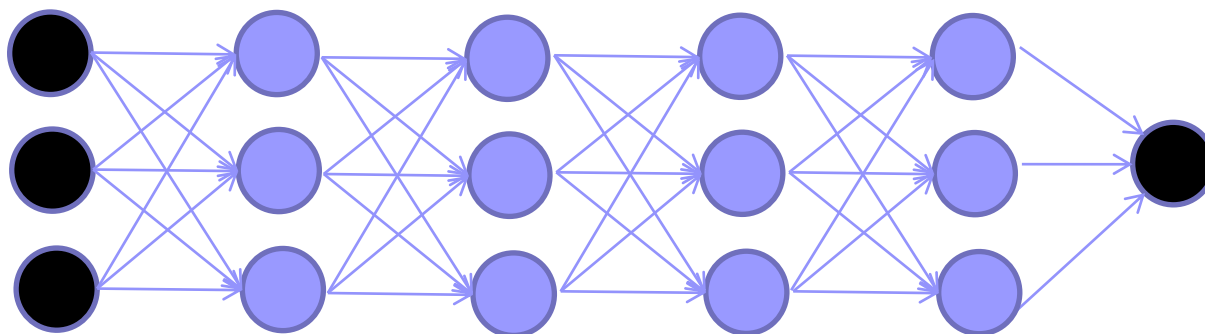
Какво ще открие този неврон?

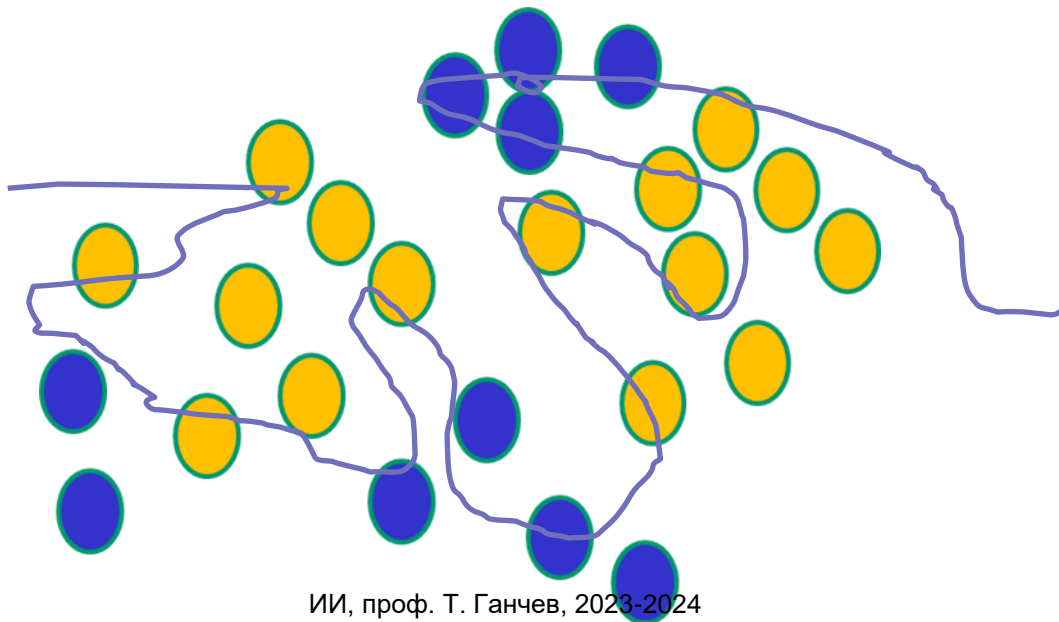
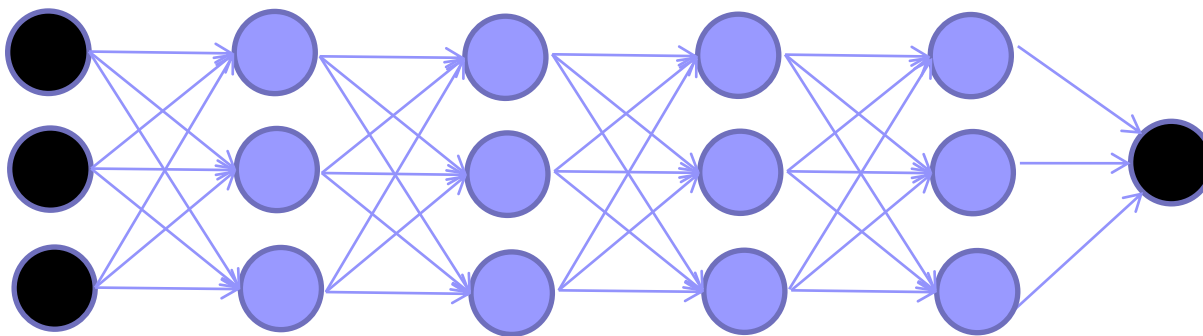
Извод: Множество скрити слоеве може да помогнат

Многослойните невронни мрежи, които научат елементарните „елементи“ на данните биха могли да генерализират много успешно ...

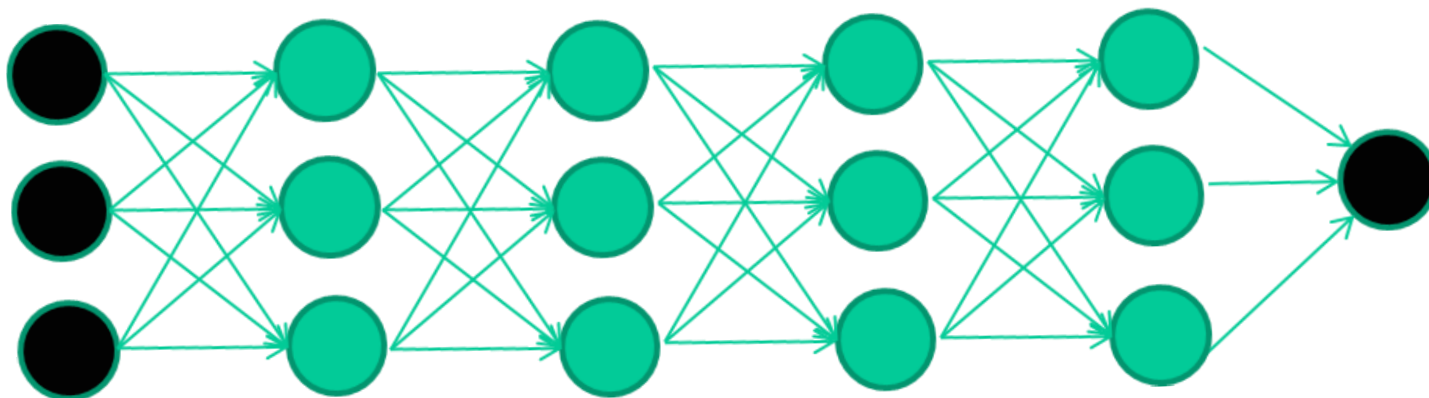
Доскоро обаче стратегиите за настройка на теглата (backpropagation) не работеха добре с многослойни невронни мрежи...

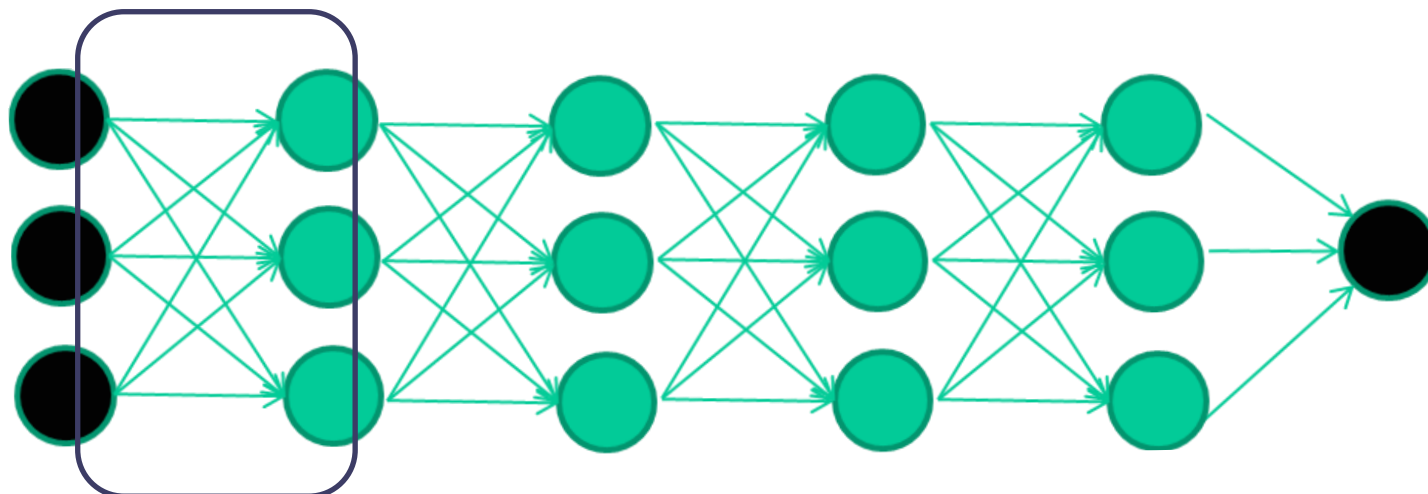

Дефиниция за 'Deep Learning'

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

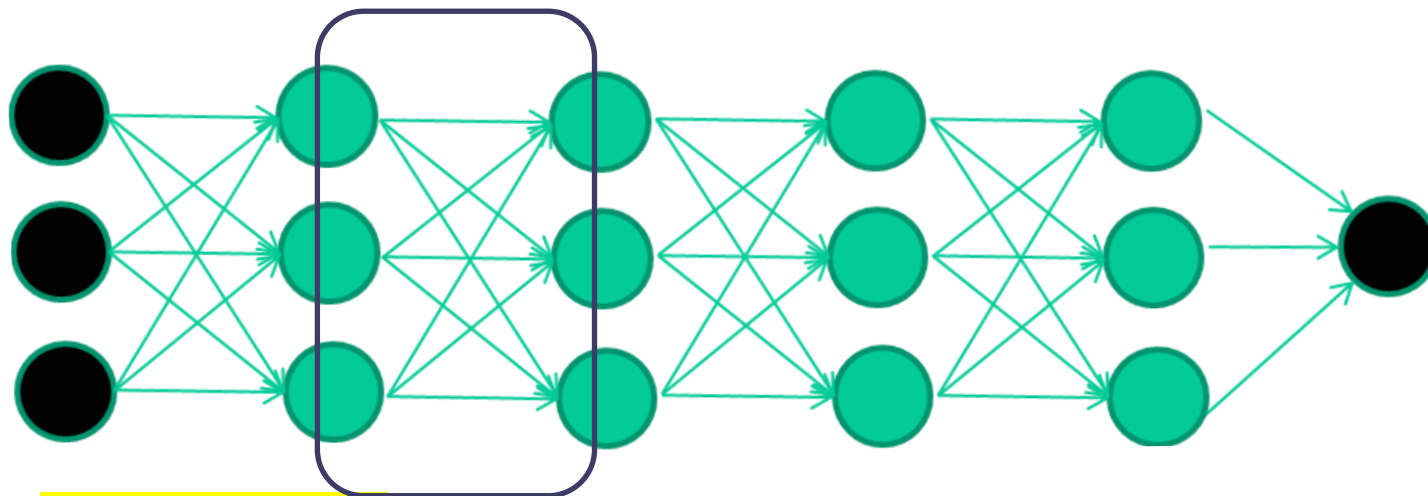

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

Първо
обучаваме
този слой

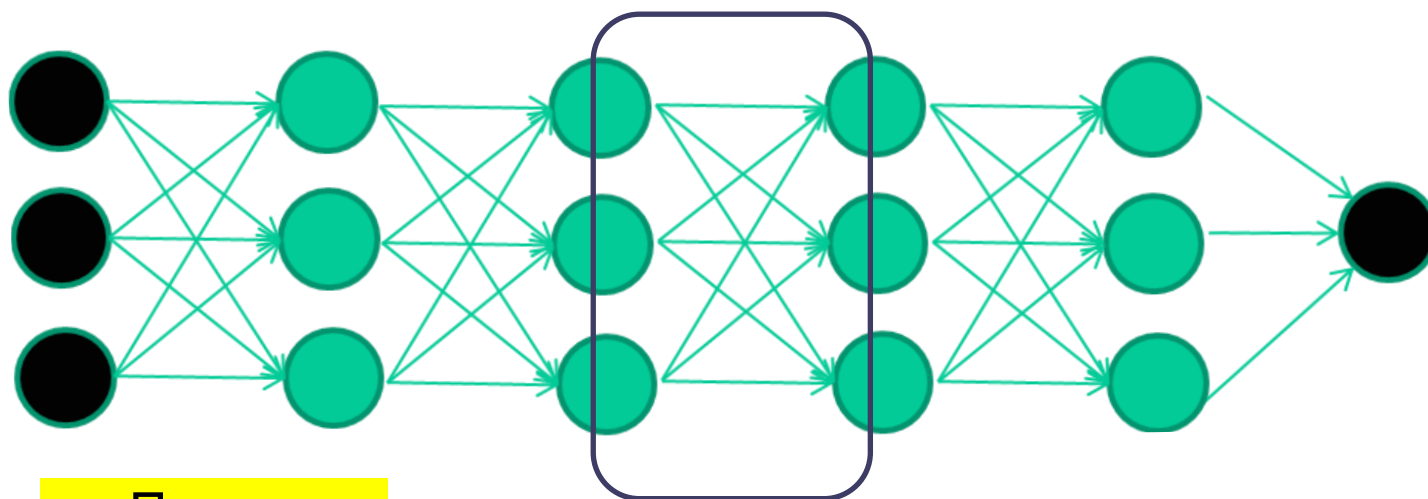
Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

Първо
обучава
този слой

След това
този слой

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

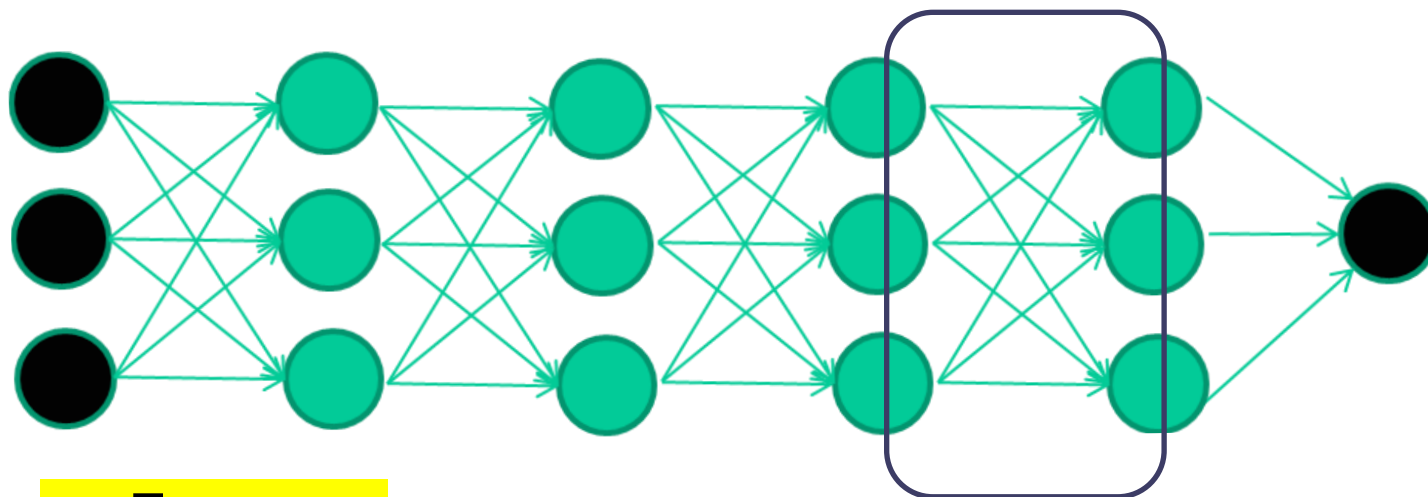

Първо
обучава
този слой

След това
този слой

След това
този слой

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

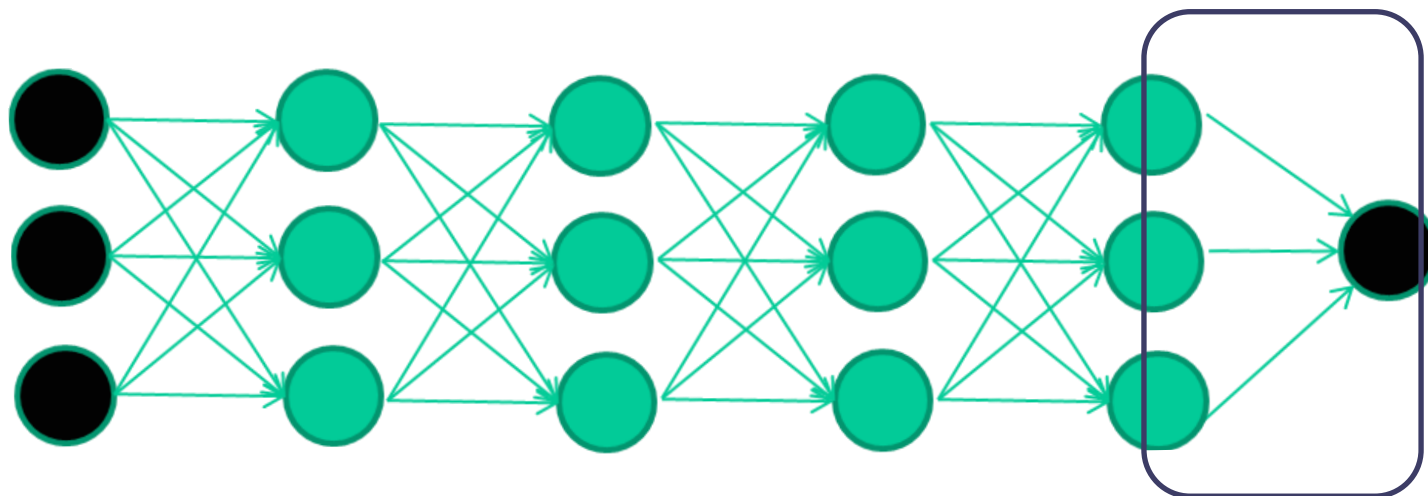
Първо
обучава
този слой

След това
този слой

След това
този слой

След това
този слой

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

Първо
обучава
този сло

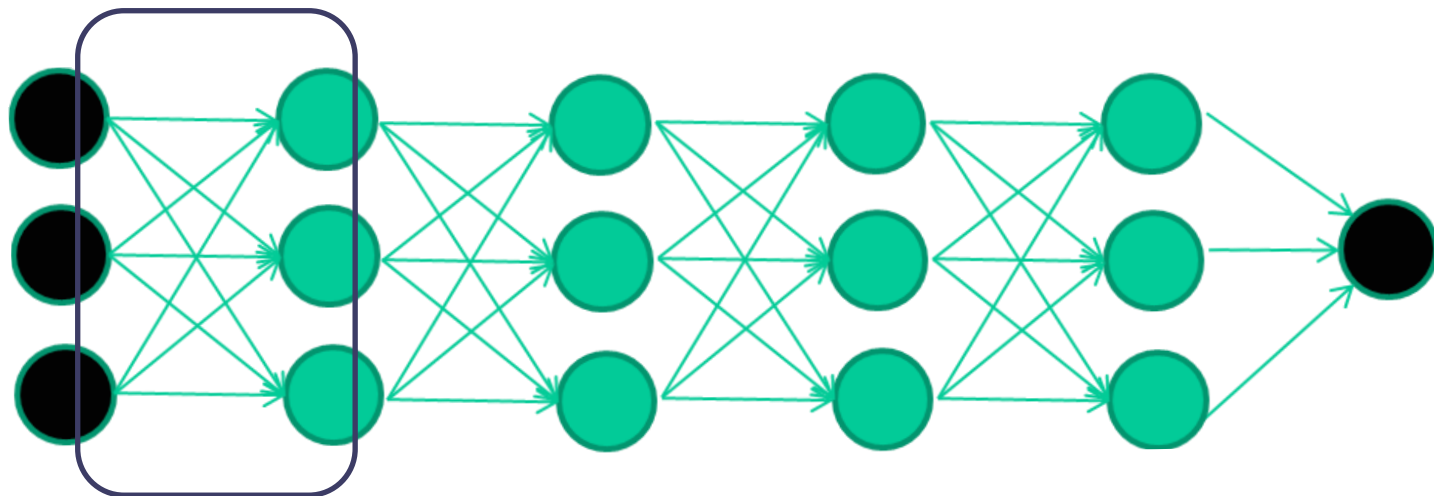
След тог
този слс

След това
този слой

След то
този сл

Накрая и
този слой

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

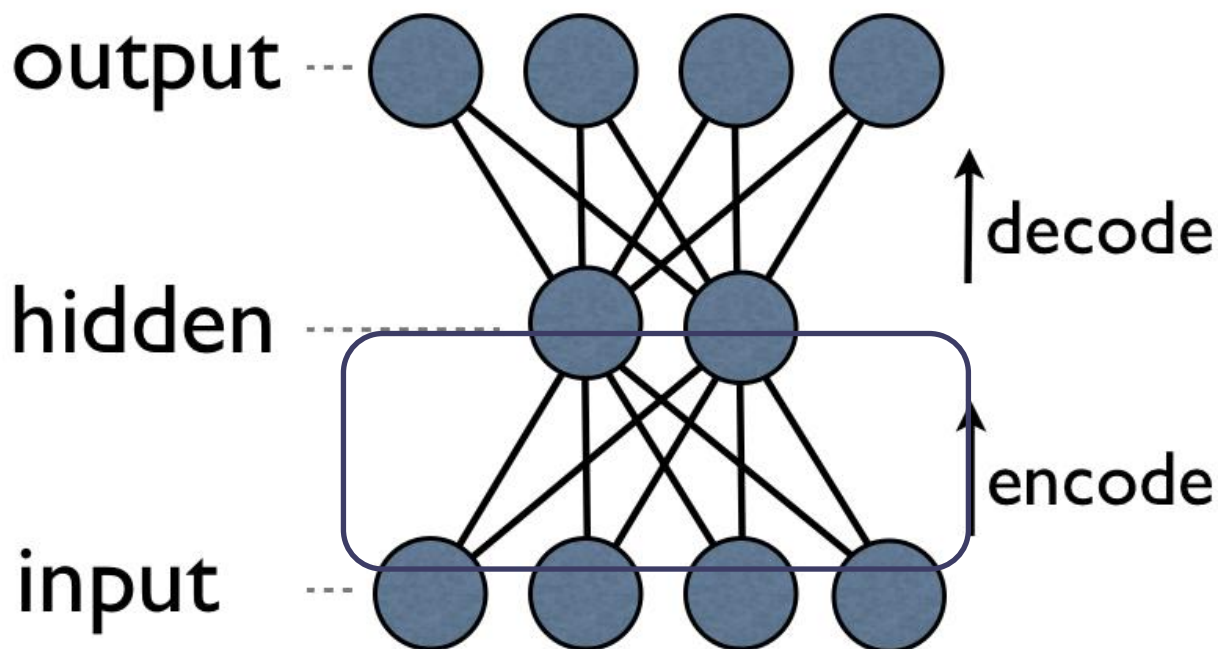
Всички слоеве
(без изходния)
се обучават да
бъдат auto-
encoders

Такава стратегия за обучение ги принуждава да научат правилните характеристики / описатели които описват какво идва от предходния слой

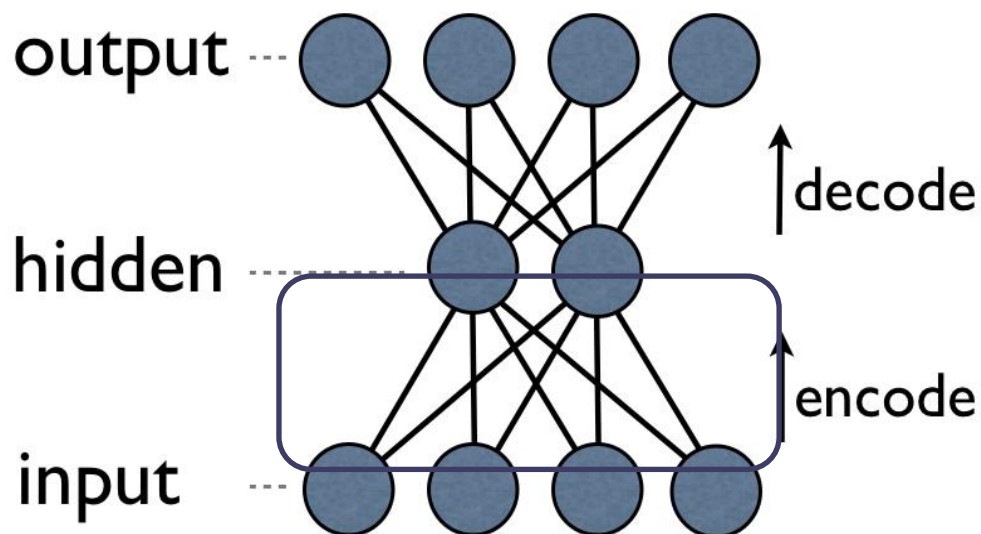

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

Auto-encoder-а се обучава чрез стандартните алгоритми за настройка на теглата на невроните, така че изхода да възпроизвежда входните данни

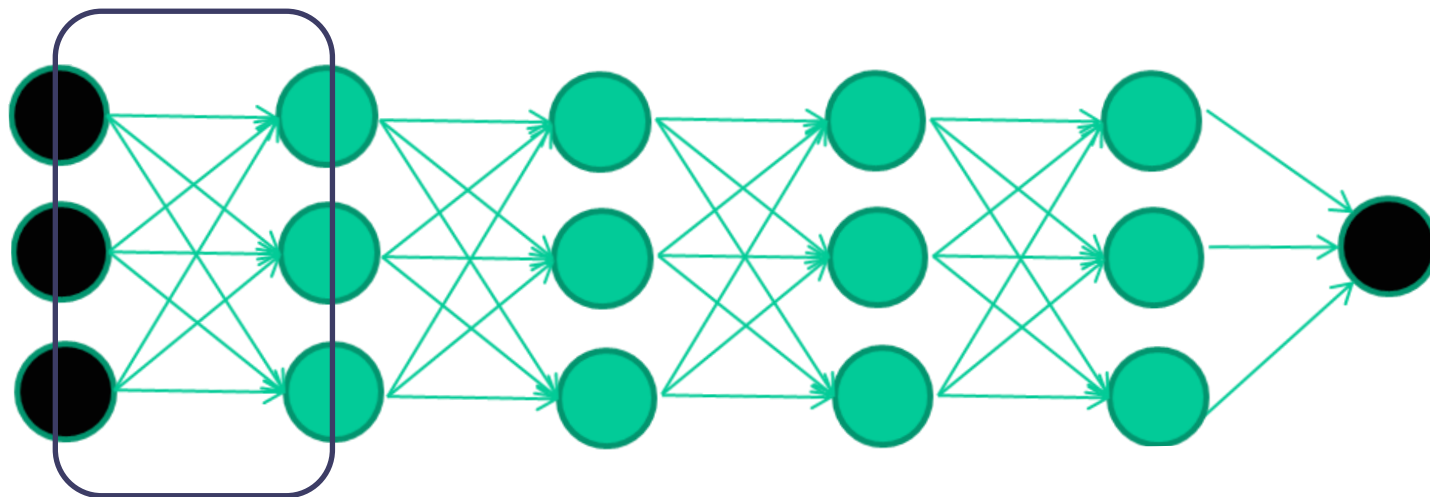

Auto-encoder-a се обучава чрез стандартните алгоритми за настройка на теглата на невроните, така че изхода да възпроизвежда входните данни

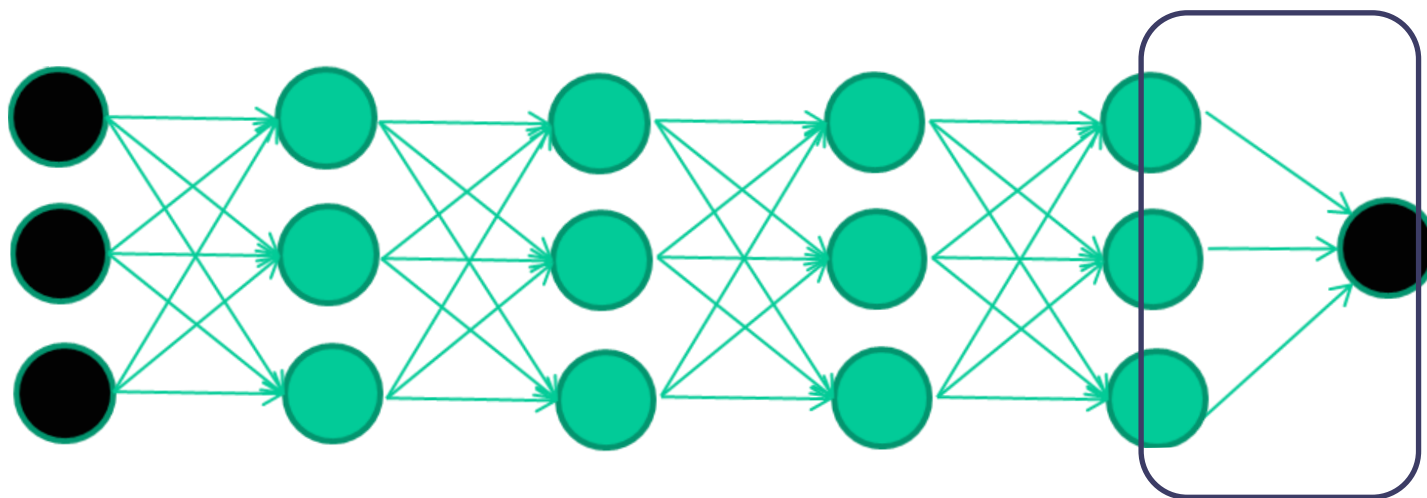
Когато това се направи с много по-малко неврони в скрития слой (в сравнение с входния) резултата е че невроните в скрития слой са принудени да станат добри детектори на описатели

Новият начин за обучение на многослойни невронни мрежи...

Междинните слоеве се обучават да
бъдат auto-encoders

Изходният слой се обучава да предсказва класа въз основа на изходите на предходния слой

Yann LeCun и Yoshua Bengio публикуват концепцията на конволюционните невронни мрежи (convolutional neural networks, CNN) през 1995г.

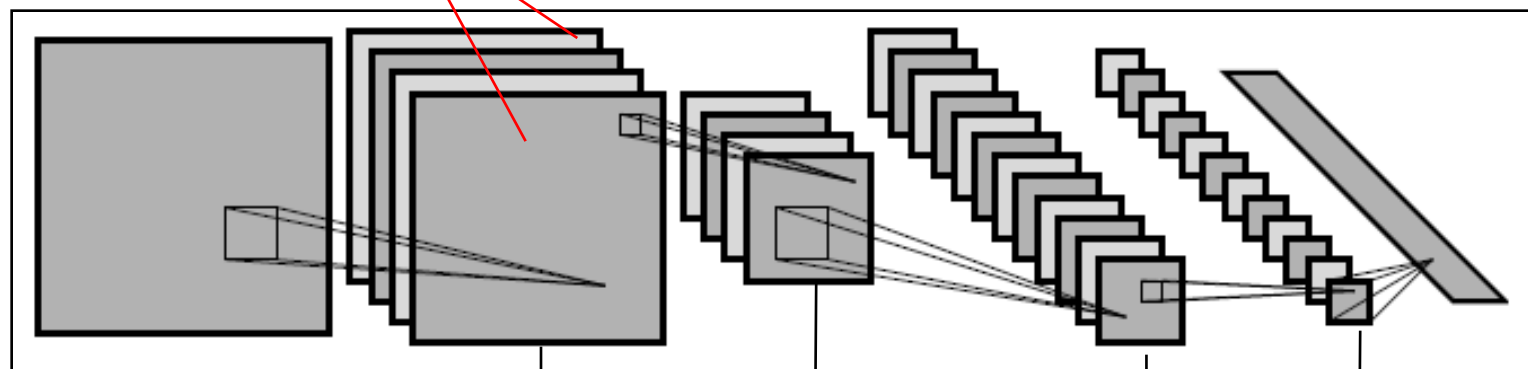
- CNN са вдъхновени от откритията на **невробиологията**, показващи че в областта от мозъка (visual cortex), която осъществява функциите на зрението, има нервни клетки които са локално чувствителни и са чувствителни към ориентацията.
- **Yann LeCun** и **Yoshua Bengio** създават структура на мрежа която по подразбиране извлича съответните характеристики на обектите.
- Convolutional Neural Networks могат да се разглеждат като един вид **multi-layer neural networks**.

Защо да използваме по-дълбока мрежа?

- ❑ По-дълбоките мрежи могат да използват доста по-малко неврони за слой и много по-малко параметри
- ❑ Често имат по-добра точност на тестовия набор от данни въпреки че са по икономични.
- ❑ **По трудни са за оптимизиране!**
- ❑ Когато избираме дълбока архитектура обикновено сме мотивирани от допускането (вярваме), че искаме да „научим“ композитна функция която се състои от няколко по-елементарни функции.
- ❑ Или обучението има за цел да открие набор от основни фактори на вариация, които могат на свой ред да бъдат описани от гледна точка на други, по-прости основни фактори на изменчивост.

Понятие за CNN

Характеристични карти (Feature maps)

Извличане на описатели

Feature extraction layer

Convolution layer

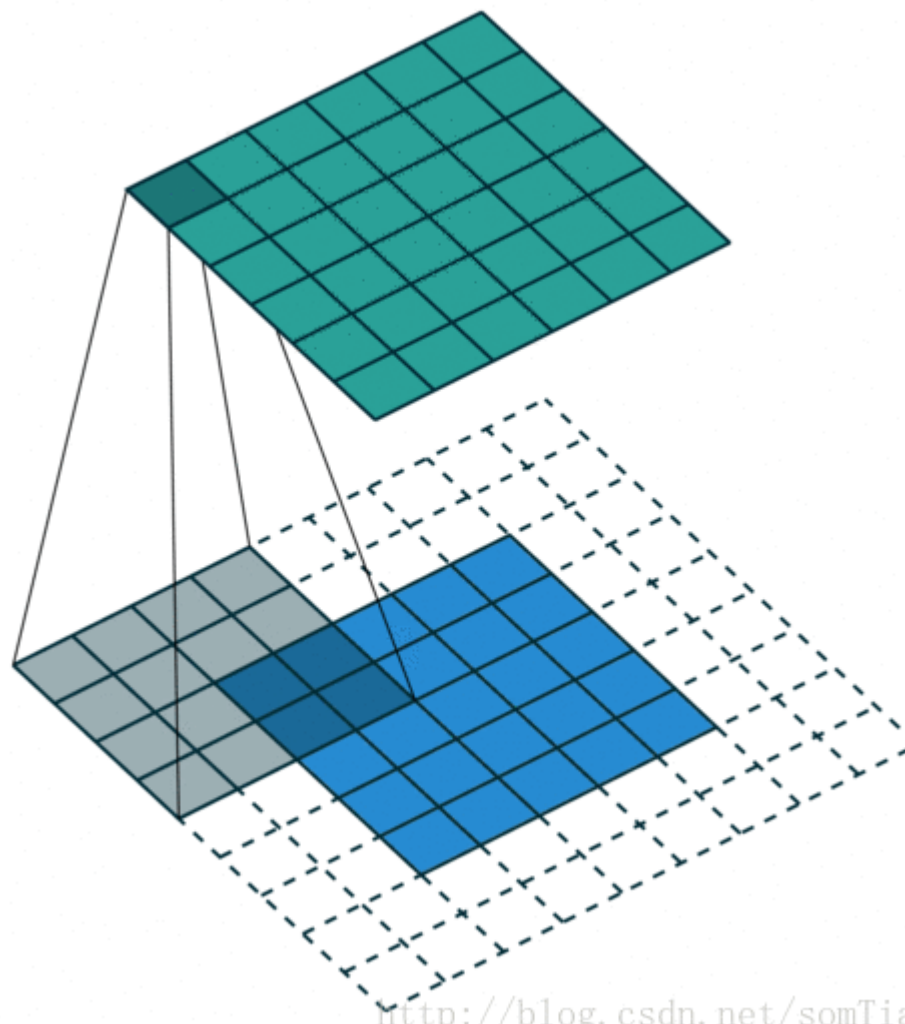
Pooling/децимиращ/редуциращ слой

Инвариантност към отместване и деформации

Shift and distortion invariance or

Subsampling layer

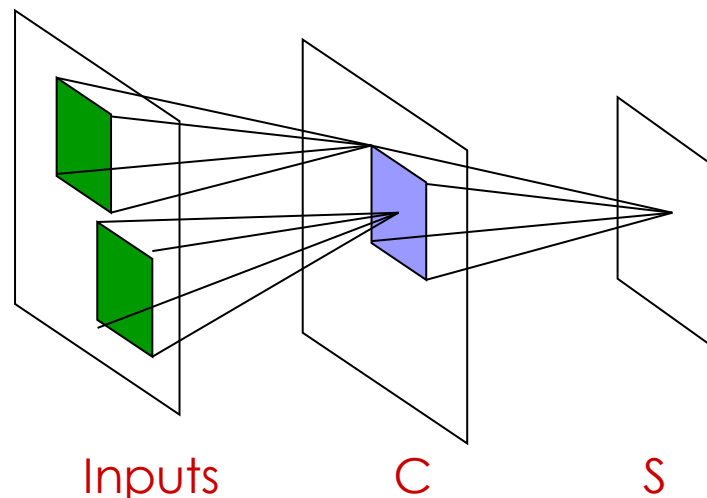
Извличане на характеристики

Извличане на характеристики

- **Споделени тегловни коефициенти**: всички неврони отнасящи се за дадена характеристика споделят еднакви тегловни коефициенти. Това не се отнася за отместванията (biases).
- Така, всички неврони откриват една и съща характеристика **на различни позиции** във входното изображение.
- **Намалява се** броят на свободните параметри (обучаемите тегла).

Предимства на DNN

- DNN работи с минимални усилия за предварителна обработка, конструиране и нормализация на описатели/ дескриптори, подбор на най-дискриминативните описатели и т.н.
- Не се изискват дълбоки предварителни знания за проблема който ще се решава
- Първия етап на обучение може да е *unsupervised*, т.е. с данни които нямат тагове/анотация и едва в заключителния етап на обучението да се осигурят данни с тагове.

Заклучение

- Това е общата идея
- Съществуват много различни типове deep learning,
- Различни autoencoder-и, различни архитектури, и различни обучаващи алгоритми ...
- Бурно развитие през последните 15 години, истински напредък в последните 3 години ...